MUHAMMED İZZEDDÎN DOĞANHİSÂRÎ'NİN MEVLİD VE KASİDELERİ

KONYA - 2018

MUHAMMED İZZEDDÎN DOĞANHİSÂRÎ'NİN MEVLİD VE KASİDELERİ

Konya Büyükşehir Belediyesi Adına Sahibi
Uğur İbrahim ALTAY

Koordinatör
Mücahit Sami KÜÇÜKTIĞLI

Editörler
Hasan BOYDAK
Muhammet Ali ORAK

Yazarlar
Orhan GÜNDÜZ
Prof. Dr. Halil Selçuk BİRİCİK
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

Ön Hazırlık
Yasin Candan

Konya Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları: **392**

ISBN: **978-605-389-340-0**

SERTİFİKA NO: **21473**

Baskı/Cilt:

Yapım:

+90 332 352 81 11

Ağustos
2018
KONYA

KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

MUHAMMED İZZEDDÎN DOĞANHİSÂRÎ'NİN MEVLİD VE KASİDELERİ

Orhan GÜNDÜZ

Prof. Dr. Halil Selçuk BİRİCİK **Prof. Dr. Emine YENİTERZİ**

Konya 2018

İÇİNDEKİLER

MUHAMMED İZZEDDÎN DOĞANHİSÂRÎ XVI

ALLÂH (Celle Celâlühü)

el-Hizbü'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ 3

el-Virdü'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ 13

Kasîdetü't-Tedebbüriyyetü'l-İlâhiyyetü'l-Mîmiyye 21

Kemâlullâh Kasîdesi 23

Miftâhiyye-i Tevhîdiyye Kasîdesi 41

Lâ ilâhe illallâh 47

İlâhiyye Kasîdesi 53

Kerîmiyye-i İlâhiyye Kasîdesi 57

Meşhûdiyye-i İlâhiyye Kasîdesi 67

Mevcûdiyye-i İlâhiyye Kasîdesi 75

KUR'ÂN-I KERÎM 83

Esmâ-i Suveri'l-Kur'ân 85

PEYGAMBERLER

Bismillâhirrahmânirrahîm 95

Manzûme-i Esmâ'i'r-Rusül Aleyhime's-salât ve's-selâm alâ-tertîbihim 95

Hz. MUHAMMED

(Sallallahu Aleyhi ve Sellem) 97

Bismillâhirrahmânirrahîm 99

el-Kasîdetü'l-Aşkıyyetü'l-Bâ'iyye 99

el-Kasîdetü'l-Beşîriyyüti'l-Muhammediyyüti'l-Lâmiyye 101

el-Kasîdetü'l-Asliyyetü'l-Muhammediyyetü'l-Mîmiyye 107

el-Kasîdetü's-Sirâciyyetü'l-Muhammediyyetü'l-Hemze'iyye 111

Hârikâtiyye Kasîdesi 115
Hayriyye-i Muhammediyye Kasîdesi 119
Resûliyye-i Muhammediyye Kasîdesi 125
Âlemiyye-i Muhammediyye Kasîdesi 131
Fahriyye-i Muhammediyye Kasîdesi 137
Sâhibiyye-i Muhammediyye Kasîdesi 141
Hâşimiyye Kasîdesi 145
Mekkiyye Kasîdesi 149
Mekkiyye Kasîdesi 153
Sâniyetü'l-Kasâ'idi'l-Mümteziceti's-Selâse 153
Tihâmiyye Kasîdesi 157
Sâlisetü'l-Kasâ'idi'l-Mümteziceti's-Selâse 157
Şemsiyye-i Muhammediyye Kasîdesi 163
Mürseliyye-i Muhammediyye Kasîdesi 167
Muhammediye Kasîdesi 175

MEVLİDLER

Bismillâhirrahmânirrahîm 181
Mukaddimetü'l-Mevâlidi'l-Erba'ati'l-Kübrâ 181
Mukaddimetü'l-Mevâlidi'l-Erba'ati's-Sugrâ 191
A'zamü'n-Ni'am ale'l-Âlem bi-Mevlidi 197
Mukaddimetü'l-Mevlidi Hulâsatü Akâ'idi'd-Doğanhisârî 197
Fasl-ı Evvel 201
Fasl-ı Sânî 207
Fasl-ı Sâlis 211
Fasl-ı Râbi' 217
Fasl-ı Hâmis 223

Fasl-ı Sadis' 231
Fezâ'il-i Muhammediyye beyanındadır 231
Fasl-ı Sabi 235
Fezâ'ilü'l-mevlid beyânındadır 235
Mevlid-i Efdal 245
Mukaddimetü'l-Mevlid 247
Fasl-ı Evvel 251
Fasl-ı Sânî 255
Fasl-ı Sâlis 261
Fasl-ı Râbi' 265
Mevlidiyye-i Vustâ 269
Mevlidiyye-i Sugrâ 287
Mevlidin Âhirinde Edilecek Du'â 297
Mevlid Du'âsı (2) 301
Fezâ'ilü Mevlidi'n-Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem 309
Şerbet İlâhîsi 319

MİRACİYE

Mukaddime-i Mi'râcü'n-Nebî 327
Sallallâhu Aleyhi ve Sellem el-Mücmel 327
Mi'râcü'n-NebîSallallahu aleyhi ve sellem el-mücmel 329
Fasl-ı Evvel 337
Fasl-ı Sâlis 357
Fasl-ı Râbi' 365
DÎNİ İSLÂM 373
Dîniyye Kasîdesi 375
Müslimiyye Kasîdesi 391

Hakkiyye Kasîdesi 397
Müttefikiyye Kasîdesi 405
YAĞMUR DUÂLARI 411
Bismillâhirrahmânirrahîm 413
İstiskâ'iyye Du'âsı Kasîdesi 413
Müsennâtü şekikatü'l murabba'a 413
İstiskâ'iyye Kasîdesi ve İstiskâ Du'âsı 423

RAMAZÂN KASÎDELERİ

Ramazân Kasîdelerinin Mukaddimesi 437
İğtinâmiyye Kasîdesi 449
Tebrîkiyye-i Ramazâniyye 467
Sultâniyye-i İstikbâliyye-i Ramazâniyye 477
Sultâniyye-i İstikbâliyye-i Ramazâniyye (2) 483
Ramazâniyye Kasîdesi 491
İhtirâmiyye Kasîdesi 505
Muhteremiyye Kasîdesi 517
Sâ'imiyye Kasîdesi 525
Savmiyye Kasîdesi 541
El-vedâ'iyye-i Ramazâniyye 549
El-vedâ'iyye-i Ramazâniyye (2) 563
El-vedâ'iyye-i Ramazâniyye (3) 571
El-vedâ' 579
SÖZLÜK 582

SUNUŞ

Târihin seyri bize göstermiştir ki ancak ahlak, ilim ve sâhip oldukları meziyetler bakımından üstün olan milletler tam manasıyla temeddün edebilmiştir. Medeniyetin hakikatte inkişâfı şehirlerin imarından evvel, bulundukları mekânı şereflendiren büyük şahsiyetlerle, âlim ve ârif rehberlerle gerçekleşir. Ne güzel sözdür, şehirlerin şerefi orada bulunanlar iledir.

Konya, dediğimizde bir medeniyet başkentinden söz ettiğimiz şüphesiz bir gerçek, ancak bütün taşları maneviyat harcıyla bir araya getirilmiş, muhkem bir zemin üzerinde yükselen asil bir ruhun zevkiyle örülmüş bir şehirdir burası. Bu selim aklın ve zevkin bu topraklardaki seçkin mümessillerinden biri de hayatını ilim yolunda harcamış, aynı zamanda dinî edebiyatımızın en güzel eserlerinden birini ortaya koymuş olan Muhammed İzzeddin Doğanhisarî'dir. Ömrünün büyük kısmını ilim öğrenmek uğrunda gurbette geçiren Muhammed İzzeddin Efendi, kendi memleketinde kurduğu Hisar Medresesi'nde dersler vererek nice memleket evladının tahsiline vesile olmuş, kız çocuklarının üzerine hususen eğilmiştir. Birçok alim onun rahleitedrisinden geçmiştir. Memleketimizin badireli yıllarında ulvî gayelerle mamur ettiği medresesinin kapatılmasıyla birlikte büyük zorluklara aldırış etmeden davasında sebat ederek bilhassa Kur'an'ın bu topraklarda öğrenilmesinde önemli rol üstlenmiştir.

İslami ilimlerin inkıtaya uğramamasında, ilmî eselerinin yanı sıra Muhammed İzzeddin Efendi'nin yazdığı kaside ve mevlidlerin de önemi büyüktür. Dinî edebiyat ve musikimizdeki mahareti, aynı zamanda onun çok yönlü klasik ulema tipinin son büyük isimlerinden biri olduğunu kanıtlamaktadır. Bu kitap, bugüne kadar yeteri kadar tanınmamış böylesine önemli bir şahsiyeti ve onun Allah ve peygamber sevgisiyle yoğrulmuş manzumelerini ilim ve sanat kamuoyuyla buluşturmak amacıyla, kıymetli hocalarımızın titiz çalışmaları neticesinde hazırlandı. Eser; münacat, naat, mevlid, miraciye, ramazaniye gibi dinî edebiyatımızın en muhteşem, zengin formlarını içermekle birlikte, bir neslin ihyasına hizmet eden bu zatın pek çok kaside ve duasını da ihtiva ediyor. Umarım, bu sayede memleketimizin müstesna şahsiyetlerinden Muhammed İzzeddin Efendi'yi yakından tanıyabilmek mümkün olur.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin bir kültür hizmeti olarak bu eseri gün yüzüne çıkarmış olmaktan memnuniyet duyuyor, başta kitabı hazırlayan hocalarımız Orhan Gündüz, Halil Selçuk Biricik ve Emine Yeniterzi olmak üzere yayım sürecinde emeği olan bütün arkadaşlarımıza sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Müstefid olabilmemiz dileğiyle.

Uğur İbrahim ALTAY

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı

TAKDİM

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî (1869-1939), Konya'nın Doğanhisar ilçesinden yetişen bir muhaddis ve hatiptir. Yöre insanının gönüllerini fetheden bu din âliminin divan oluşturacak hacimde şiirleri varsa da bu şiirler bir araya getirilmemiş, yazma hâlindeki defterler dağınık hâlde farklı şahısların ellerinde unutulmaya yüz tutmuştur. Fânî ömrünü ilim öğrenmeye ve öğretmeye, İslâm dininin özünü ve güzelliklerini anlatmaya vakfeden, Allah dostu ve Peygamber âşığı bu değerli insanın "can evlâdı" olan şiirlerini bir araya getirip yayımlama gayretiyle uzun araştırma ve çalışmalar neticesinde bu kitap ortaya çıktı.

Öncelikle İzzet Hoca'nın hayatı ve eserleri hakkındaki yazılı bilgi ve belgelere Doğanhisar Nüfus Müdürlüğü ve Ezher Üniversitesi arşivlerinden ulaştık. Sonra torunları ve kardeşlerinin torunlarının ellerindeki mektuplardan faydalandık. Özellikle baba bir, anne ayrı kardeşi rahmetli Hüsnü Durum'un torunu olan Şahin Galip Durum'un hazırladığı "Hüsnüler Sülâlesi" adlı aile şeceresine dair yayımlanmamış çalışma, elimizdeki bilgileri doğrulamakta faydalı oldu. Doğanhisârî'nin kendi eliyle yazdığı defterlerden hayatını anlattığı manzumeleri ve bilgileri derledik. Ayrıca İzzet Hoca'nın Doğanhisar'daki Ahmed Rasih Efendi Külliyesinde bulunan kendi kitaplarına yazdığı notlardan yararlandık.

Doğanhisar ve çevresinde İzzet Hoca'nın gittiği dağ ve ova köylerini dolaştık, onu tanıyanlarla mülâkatlar yaptık. Hoca'yı bizzat gören ve bilenler yanında, görenlerden duyduklarını aktaranlarla da konuştuk. Bu araştırmalar devam ederken Doğanhisar ve köylerindeki Mevlid merasimlerinin çoğunda Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i yerine İzzet Hoca'nın Mevlid ve kasidelerinin okunduğunu tespit ettik. Halkın elinde İzzet Hoca'nın Mevlid ve kasidelerinden bazılarının yeni harflere çevrilmiş metinleri olduğunu gördük. Aynı zamanda Hoca'nın Osmanlı Türkçesiyle ve kendi el yazısıyla yazılmış defterlerinden haberdar olduk. Bu defterleri araştırmaya ve toplamaya başladık. İzzet Hoca'nın Mevlid ve kasidelerini el yazısıyla çoğaltıp öğrencilerine dağıtması, bizim bu nüshalara ulaşmamıza yardımcı oldu. Yaklaşık sekiz yıl boyunca birçok yer dolaşarak farklı kişiler elinde dağınık hâldeki el yazması şiirlerini elde etmeye çalıştık. Bu gayemize de büyük oranda eriştik. Osmanlı

Türkçesiyle yazılmış olan bu metinleri Doğanhisar İmam Hatip Lisesi eski müdürlerinden Hamid Turanalp Hocamızın yardımıyla yeni harflere çevirdik.

Bu araştırmalar esnasında Ezher Üniversitesinde uzun yıllar süren eğitiminde usul ve makam dersleri alan İzzet Hoca'nın kendi Mevlid ve kasidelerini bestelediğini öğrendik. Doğanhisari'nin unutulmamasında, eserlerinin günümüze kadar ulaşmasında büyük emeği geçen merhum Ahmet Rasih Uslu Hocaefendiyi burada anmak durumundayız. Bu manzumelerin güfte ve bestelerini hocalarından öğrenerek uzun yıllardır okuyan başta Kazım Ulutaş, Ahmet Kapçı, Ertuğrul Denizer, Salih Mut, Abdullah Çığ, Hakkı Akça ve özellikle de Doğanhisârî'nin üvey kızından torunu olan Nazmiye Büyüközer Hanımefendi'nin okumalarını kaydettik. Bu kayıtlar, Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dinî Musiki Bölüm Başkanı Doç Dr. Hüseyin Akpınar tarafından notaya alındı. Akpınar, aynı zamanda Doğanhisârî'nin bazı şiirlerini besteledi; kendi besteleri ile İzzet Hoca'ya ait besteleri *Muhammed İzzeddin Doğanhisari - Mevlid ve İlâhîleri* adıyla bir albüm olarak seslendirdi. (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2015).

İzzet Hoca hakkındaki ilk çalışmamız; *Doğanhisar'dan Tenha Sözler* dergisinde "Karanlığa Mum Yakan Adam Muhammed İzzeddin Doğanhisari (Hacı İzzet Hoca)" (Orhan Gündüz, 2014) adıyla bir makale hâlinde yayımlandı. Bu yazıdaki bazı bilgilerde hatalar olduğunu zaman içinde doğru bilgilere ulaştıkça anladık. Aynı yıl Konya Büyükşehir Belediyesiyle birlikte Doğanhisar'da "Doğanhisârî'yi Anma Programı" düzenledik. Bu programda Doç. Dr. Hüseyin Akpınar ekibiyle birlikte Urfa'dan gelerek İzzet Hoca'nın eserlerini seslendirdi. Kon TV'de Düzlem programında Doğanhisârî ve eserlerini Hüseyin Akpınar Hoca'yla tanıtma imkânı bulduk. Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından basılan *Konya Ansiklopedisi*'nde bir madde ile Doğanhisârî'yi tanıttık (C 9, 2015). Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin Üçler Mezarlığındaki kabir taşını, bir yüzüne Osmanlı Türkçesiyle diğer yüzüne de günümüz alfabesiyle Hoca'nın kendisi hakkında bilgi verdiği manzumesini yazdırarak yeniden düzenledik.

Uzun zaman ve yoğun emeklerimizin ürünü ise Muhammed İzzeddin Doğanhisârî'nin elde edebildiğimiz manzumelerini kitap hâlinde

bir araya getirmek oldu. Prof. Dr. Emine Yeniterzi Osmanlı Türkçesinden yeni yazıya aktarılan metinleri gözden geçirdi ve düzenledi. Farklı yazma defterlerdeki metinlerin mukayesesini yaptı. Bu metin tespitinde; Arapça şiirlerin Türkçe çevirileri verildi. Esmâ-i Hüsnâ kasidelerinde yer alan isimlerin anlamları çeviriler içinde açıklandı. Defterlerde şiirlerin altına kaydedilmiş bilgiler dipnotlarda gösterildi. Yazma metinlerdeki eksikler [...] şeklinde tamamlandı. Kelime başındaki ayın ve hemzeler gösterilmedi, kelime ortasında ve sonunda yer alanlar belirtildi. Türkçe kelime ve eklerde günümüz imlâsı tercih edilirken Arapça ve Farsça kelimelerde uzun sesler gösterildi. Özel isimler kesme işareti ile ayrıldı.

İzzet Hoca'nın şiir defterlerinin farklı şahıslara ait olması sebebiyle bu metinlerin de kayıt altına alınması gayesiyle yazmaların fotoğrafları kitapta günümüz Türkçesi metinlerle bir araya getirildi.

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin eksik defterlerinin ortaya çıkması; bu değerli insanın ve şiirlerinin daha geniş çevrelerde tanınması, hakkında yeni çalışmaların yapılması temennileriyle son sözü kendisine bırakıyoruz:

Zenbimizi eyle mağfûr yâ Gafûr

Sa'yimizi eyle meşkûr yâ Şekûr

Orhan GÜNDÜZ

Prof. Dr. Halil Selçuk BİRİCİK, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Prof. Dr. Emine YENİTERZİ, Üsküdar Üniversitesi

TEŞEKKÜR-NÂME

Bu kitap hazırlanırken Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî ve şiirleri hakkında bilgi ve belge edinme konusunda bizlerden yardım ve emeklerini esirgemeyen, eşsiz katkılarıyla çalışmamıza değer katan:

Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinlerin yeni harflere çevrilmesinde emeği geçen Doğanhisar İmam Hatip Lisesi eski müdürlerinden

Hamit Turanalp;

Ezher Üniversitesinden Doğanhisârî hakkındaki bilgileri derleyip bize ulaştıran

Bekir Yavuz;

Hocanın bir kısım defterlerini günümüze kadar muhafaza eden

Aslan (Rasih) Göçmen,

Fadime Kahraman,

Hasan Göçmen,

Hayri Turanoğlu,

Nazmiye Büyüközer ve

Şerife Göçmen;

Kasidelerin ritimlerini tespit etmede yardımcı olan

Hocanın üvey kızından torunu olan **Nazmiye Büyüközer**;

Kız öğrencilerinden **Sultan Umutlu** ve oğlu **Osman Umutlu**;

Sözlük kısmının hazırlanmasında yardımcı olan

Menekşe Özkaya;

Arapça şiirlerin transliterasyon ve Türkçe çevirilerini gözden geçiren

Doç. Dr. Niyazi Beki'ye;

Eserin okuyucuyla buluşmasında büyük emekleri bulunan, başta, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı **Uğur İbrahim ALTAY**'a, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı **Mücahit Sami KÜÇÜKTIĞLI**'ya, **Hasan BOYDAK**'a, **Muhammet Ali ORAK**'a şükran borcumuzu dile getirmek isteriz.

Çalışma esnasında Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî hakkında bilgi edinmek için birçok kişiyle mülâkat yapılmıştır. Mülakat yaptığımız; aşağıda isimleri yazılı olan ve çevre köylerden isimlerini unuttuğumuz değerli insanlara da teşekkürlerimizi arz eder; rahmet-i Rahmân'a kavuşanlara Allah'tan afv u mağfiret, hayatta olanlara sağlık, afiyet, mutluluk ve huzur dolu bir hayat dileriz.

Abdullah Acar
Abdullah Çığ
Abdullah Ramazanoğlu
Adem Postalcı
Ahmet Yorgancılar
Ahmet Zeybek
Akif Uslu
Ali Hoca (Akşehir Tekke Köyünden)
Ali Kalkan
Aydın Doğan
Aziz Keskin
Behim (Fehim) Ramazanoğlu
Bekir Kocabaş
Celal Taşoluk
Ethem Orhan Ateş
Galip Demiralay
Halil Karabulut
Hamid Turanalp
Hamza Gündüzalp
Hasan Demirelli
Hasan Gökyar
Hatice Kutlu
Hüseyin Şahiner
İbrahim Yayar
İsmet Doyduk
Kemal Kahraman
Kezban Okyar
Mahmud Durum
Mahmud Turan
Mehmet Gündüz
Mehmet Palaz
Muhammet Batum
Mustafa Yalımdemir
Mustafa Yalımel
Mustafa Yorgancılar
Namık Toklu
Nevzat Doğan
Nigar Kocaoğlan
Orhan Doğan
Rahime Baş
Remzi Toklu
Dr. Süleyman Turan
Şahin Galip Durum
Şakir Acar
Şevket Yorgancılar
Veli Aksoy
Zeki (Çelik) Kutlu
Zeliha Gündüzalp
Zeynep Taşoluk

MUHAMMED İZZEDDÎN DOĞANHİSÂRÎ

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin[1] tam künyesi; Muhammed İzzeddîn Ebû Sa'îd İbn-i Muhammed ed-Doğanhisârî el-Ezherî'dir. Doğanhisar'da Hacı İzzet Hoca olarak tanınır. H. 1285/ M. 1869 yılında Konya'nın kuzeybatısında yer alan Doğanhisar ilçesinde dünyaya gelmiştir.[2] Hacı Feyzullah oğullarındandır. Hacı Feyzullah Efendi aslen Seydişehirli olup, Konya'da tapu memurluğu yaparken Doğanhisar'a gelmiş, Doğanhisar'ı çok sevmiş ve oraya yerleşmiştir.

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin babası İzzet Efendi, annesi Nazife Hanım'dır. İzzet Efendi gençlik yıllarında silâhdârlığa[3] heveslenir ancak ailesi onun bu kararını tasvip etmez. Bunun üzerine tahsil için İstanbul'a gider. Uzun yıllar süren tahsil hayatından sonra hem hatiplik icâzeti[4] hem de memûriyet berâtı[5] alır, Doğanhisar'a dönerek Ulu Cami'de hatiplik görevine başlar. Hamzalar sülalesinden Nazife Hanım'la evlenir. Bu evlilikten Feyzullah, Muhammed İzzeddîn ve Hüsniye (Melek) adlarında üç çocuğu olur. Eşi Nazife Hanım'ın vefatından sonra memuriyete Konya'da devam eder. Ulu Cami'deki hatiplik görevini, büyük oğlu Feyzullah harpte yaralanıp ayağı sakat kaldığı için, küçük oğlu Muhammed İzzeddîn'e bırakır. İzzet Efendi, Konya'da Molla Hünkârî Tevfik Çelebi'nin kızı Feride Hanım'la ikinci evliliğini yapar. Bu evlilikten Hüsnü ve Zahid isimli iki oğlu olur. Feride Hanım'ın vefatından sonra onun kız kardeşi Münire Hanım'la evlenir ve bu evlilikten de Tahsin ve Aliye isimli iki çocuğu daha olur. Beyşehir Mal Müdürü iken vefat eder ve Beyşehir'de defnedilir.

---

1 Müellifin adının; Muhammed İzzeddîn-i Doğanhisârî şeklinde terkiple yazılması daha doğrudur ancak meşhur olan şekli ile alınmıştır.

2 Bu bölümdeki bilgiler şu kaynaklardan alınmıştır: Orhan Gündüz, "Karanlığa Mum Yakan Adam Muhammed İzzeddin Doğanhisari (Hacı İzzet Hoca)", Doğanhisar'dan Tenha Sözler, Edebiyat-Taşra Kültürü Dergisi, Y. 2, S. 4-5, Nisan-Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos-Eylül 2014, s. 22-33; Orhan Gündüz-Halil Selçuk Biricik, "Muhammed İzzeddin Doğanhisari (Hacı İzzet Hoca)", Konya Ansiklopedisi, C 9, Konya 2015, s.338-340.

3 silâhdâr: Bir devlet büyüğünü korumak, silâhlarını muhâfaza etmek ve bakımını yapmakla görevli kimse.

4 icâzet: Eskiden tahsîlini veya bir sanattaki ehliyetini tamamlayan kişiye, ders okutacak veya sanatını yapabilecek seviyeye geldiğini göstermek üzere verilen izin kâğıdı, bir çeşit diploma, şahâdetnâme.

5 berât: Osmanlı Devleti'nde bir kimseye nişan, rütbe, memûriyet veya herhangi bir imtiyaz verildiğini bildiren ferman.

Muhammed İzzeddîn'in çocukluğu, doğum yeri olan Doğanhisar'da geçmiştir. Yaşıtlarıyla oyun oynamaktan pek hoşlanmayan, yalnızlığı seven, çok zeki, büyük hayalleri olan bir çocuktur. Henüz çocuk yaşlardayken Saray Yakası'ndan (Hüsnü Tepesi) kanat takıp uçmayı bile denediği söylenir. İlk eğitimini babasından almış, beş yaşındayken hafızlığını ikmâl etmiş; sonra da Doğanhisar'da Tokluoğlu Medresesinde, zamanın büyük âlimlerinden Âkif Hoca'dan ders okumuştur.

Babası Konya'ya gittiği zaman erken dönem ergenlik yaşlarındayken ve icazeti olmaksızın babasına vekâleten Ulu Cami'de hatiplik görevine başlar. Ancak yaşı küçük olduğu için Doğanhisar halkı onu kabullenmek istemez. Sık sık hutbeleri eleştirilir. Söylediklerine; "Olmadı İzzet!" derler. Bunun üzerine mahalle muhtarı, Muhammed İzzet'e: "Sen daha çocuksun, buraya yakışmıyorsun, icâzetin de yok, ehil değilsin" diyerek onu minberden indirir. Muhammed İzzet bu hadiseye içerler ama azmini kaybetmez. Uzun yıllar çok çeşitli beldelerde sürecek yeni bir tahsil hayatına başlar.

Önce Konya'da Zaferiye (Aladağ) Medresesinde Konya'nın eski müftülerinden Ahmed Rüşdî bin Muhammedü'l-Aladağî'den tefsir, hadis ve fıkıh okur, sonra İstanbul'da Âtıf Efendi Medresesinde Muhammed Âtıf bin Abdurrahmân Nâfizü'l-İstanbulî ve *Râmûzü'l-Ehâdîs* müellifi Ahmed Ziyâeddin bin Mustafâ el-Gümüşhânevî'den dersler alır. Bu tahsilleri neticesinde hatiplik berâtı alır ve Doğanhisar Ulu Cami'e resmen hatip olarak tayin edilir. Bir cuma günü Çetme köyünden bir at bulur ve Doğanhisar'a gelerek, Ulu Cami'in önüne atını bağlar. Tam cuma vakti cami'e girer, minbere çıkar, hutbeyi okuyup namazı kıldırır.

Ancak aksilikler peşini bırakmaz. Bir kurban bayramı vaazı sırasında: "Bir koyunun kuzusunun, koyun kadar gelişmiş olduğu görülürse, yaşı dolmadığı hâlde o da kurban olur" deyince orada bulunanlar hemen sorarlar: "Pekâlâ keçinin oğlağının durumu nedir?" Hoca hiç tereddüt etmeden: "O da öyledir" der. Tam bu sırada hocanın eksiğini arayanlardan biri: "Bu da olmadı İzzet!" der. Hoca meseleyi kavrar; ama iş işten geçmiş, herkesin önünde küçük düşürülmüştür. Bu hâl zoruna gider; bunca yıl ilim tahsil etmiş, medreseler bitirmiş, Ulu Cami hatipliğini hak ederek almış birine bu basit hatayı yakıştıramaz. Çok üzülür ve rivayetlere göre evinden birkaç parça eşya aldıktan sonra doğruca Suriye'ye ilim tahsiline gider.

Otuz iki yaşında iken 1901'de Şam'da, El-Nahda Medresesine başlar. 1908 yılında 100 üzerinden 97 puan alarak üstün başarıyla mezun olur. Bu medresede Muhammed Bedreddin bin Yûsuf el-Beybanî eş-Şâmî gibi devrinin büyük âlimlerinden ders alır. Suriyeli bir vakfın temin ettiği bursla Mısır'da El-Ezher Üniversitesi İslâm'a Davet Fakültesinde öğrenimine devam eder. Burada Şeyhülislâm Câmiu'l-Ezher Şeyhi Abdurrahmân bin Muhammed eş-Şerbinî el-Mısrî'den ilim tahsil eder. 1908'de girdiği bu üniversiteden kırk dört yaşında iken 1913'te 100 üzerinden 89 puanla mezun olur.[6]

İzzet Hoca, Ezher Üniversitesi Kurrâ Fakültesinde[7] makam dersi almıştır. Bu okulda çok sıkı bir eğitim-öğretim sistemi vardır. Sabah namazından sonra gün doğumuna kadar Kur'an ezberlenir; kahvaltının ardından öğle namazına kadar fıkıh, hadis, siyer gibi usul dersleri alınır; öğle namazından sonra ikindi vaktine kadar usul derslerine devam edilirdi. İkindi ve akşam arası ise ses terbiyesi, cehrî/açık Kur'an okuma; akşamla yatsı arası da özel ses eğitimi verilirdi. İzzet Hoca burada en az bir yıl süreyle eğitim görmüş, temel makam ve müzik kurallarını öğrenmiştir. Mevlid ve ilâhîlerinde bu eğitimin etkileri görülmektedir.

Muhammed İzzeddîn Hoca, bu zaman zarfında Ezher Üniversitesine başlamak üzere yeni gelmiş, ana dili Arapça olmayan; Türkiye, Suriye, Irak, Özbekistan, Bulgaristan veya Balkanlardan gelen Türk asıllı öğrencilere destek olmuş; bu öğrencilerin okula intibak etmelerinde yardımcı olmak için gönüllü olarak Arapça, hadis, fıkıh dersleri vermiştir. Ayrıca okula devam eden öğrencilere de takviye amacıyla şahsî olarak dersler okutmuştur. Bu dersleri, Ezher Cami'i revakları olarak bilinen direklerden, Fakülte tarafından İzzet Hoca'ya tahsis edilen iki direk arasında vermiştir. İzzet Hoca'nın düzenlediği program çerçevesinde öğrenciler Hoca'dan ders alıyor, ilim tahsil ediyordu.

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî, 1915 veya 1916 yılına kadar Ezher Üniversitesinde kalır, gönüllü asistanlığı yanında çeşitli hocalardan özel dersler alır, eksiklerini tamamlar. Doğanhisar'a döndüğünde artık yaşı da

6 Muhammed İzzeddîn Efendi'nin Ezher'de bulunduğu zamana dair bilgiler; Ezher Üniversitesi mezunu bir Konyalı olan Bekir Yavuz'un, üniversitenin yaklaşık beş yüz yıllık öğrenci kayıtlarını incelemesiyle tespit edilerek tarafımıza ulaştırılmıştır.

7 kurrâ: Kur'ân-ı Kerîm'i usûlüne uygun şekilde, bilhassa yedi kırâat ve on rivâyete göre okuyan usta hâfızlar. Kurrâ Fakültesi de bu hafızları yetiştiren kurumdur.

ilmi de kemale ermiştir. Halk kendisine Şeyhü'l-Arab lakabını verir. Bu lakap, Arap asıllı olmadığı hâlde Arapçaya Araplardan daha hâkim olan yabancı anlamında kullanılmıştır. Doğanhisar'da kendi adıyla anılan Hisar Medresesini kurar, bu medresede müderrislik, aynı zamanda Ulu Cami'de fahrî hatiplik yapar.

Devrinin güçlü âlimlerinden biri olarak kabul görür. Medresesinde Doğanhisar ve çevresinden birçok talebe yetiştirir. Uzun yıllar tahsil gördüğü farklı yerlerde, özellikle de Mısır'da edindiği arkadaşlıklarını hiç bırakmaz, ömür boyu devam ettirir. Şöhreti Doğanhisar'ı aşar ve geniş bir coğrafyaya uzanır. Ancak en verimli çağında, medreselerin kapanması ve siyasî çalkantılar sebebiyle, insanlar Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin ilminden yeterince istifade edemezler.

1939 yılında kuşpalazı hastalığına yakalanır. Konya'nın gönül sultanlarından Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi'nin daveti üzerine, at arabası ile 18 saat süren bir yolculuktan sonra Konya'ya gelir. İzzet Hoca, Aladağ Medresesinde Veyis Efendiyle beraber okumuş; onunla, "İzzet Efendi bizdendir" diyecek kadar, yakın arkadaş olmuştur. Bu nedenle Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu Efendi, baba dostu olan Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin hastalığıyla çok yakından ilgilenir. Anlatılanlara göre Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî son nefesini o zamanki adıyla Millet Hastanesi, şimdiki adıyla Konya Numune Hastanesinde bu güzel dostun kucağında verir. Kabri, Üçler Mezarlığında Veyis Efendinin hemen güney tarafında ve Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu Efendi'nin kabrinin de doğusunda, ayakucundadır.

Tanıyanların Dilinden Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî

Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi Konya'da ne ise Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî ya da hemşerilerinin ifadesiyle; Hacı İzzet Hoca da Doğanhisar'da odur. İkisi de aynı zaman diliminin büyük âlimlerinden; biri Konya'nın, diğeri de Doğanhisar'ın manevî mimarlarındandır. Bu iki gönül ehli, âlim ve fazıl insan, bulundukları toplumda hem sözleri ve hem de yaşantılarıyla rol-model olmuşlardır. Davranışlarında Peygamber aleyhisselâmın sünnet-i seniyesini tatbike çalışmışlar, sahâbe-i güzîni örnek alarak yaşamışlardır. İnsanlara, özellikle de genç nesillere İslâm'ı anlatmışlar, İslâm dininin aslını ve güzelliklerini yaşayarak göstermişler;

Dîn-i Mübîn-i İslâm'ı yaymak, Allah ve Peygamberi'ni sevdirmek yegâne gayeleri olmuştur.

Tanıyanların tariflerine göre Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî; orta boylu, geniş omuzlu, toplu vücutlu, sarı buğday benizli, çakır gözlü idi. Sakalı çok uzun değildi. Yeşil, beyaz işlemeli, uzun dokuma cübbesi, altında şalvarı ve başında da ölünceye kadar hiç çıkarmadığı beyaz sarığı vardı. Ayağına deriden çivili yemeni ayakkabı giyerdi. Beline genişçe bir kuşak bağlardı. Çocuklara vereceği şekerleri o kuşağın içinde taşırdı.

Tek katlı, iki odalı kerpiç evi; toprak damlı, ufak, basık, duvarlarının bir kısmı yıkık, yuvalamaların (damı örten ağaçlar) bazıları düşmüş, payandalarla tutturulmuş, virane görünümündedir. Her odada demir parmaklıklı, bir kısmı kırık ve kâğıt yapıştırılmış ince dilim camlı[8] iki küçük pencere, birkaç raflı, oyma denilen yıkık gömme dolap, içinde ve sağda solda kitaplar... Ocak başında bir kepenek, ot hasırdan seccade, toprak güveç, sırçalı topraktan bir çaydanlık, ocakta topraktan kara bir ibrik, odanın bir yarısı hasır kaplı, diğer yarısı toprak, yerde bir kat döşek, üzerine oturulacak bir post... Doğuya bakan, tahtadan kırık dökük bir kapı... İşte Hacı İzzet Hocanın hayatını geçirdiği evin hâli bu idi.

Latife yapmayı seven, güler yüzlü, candan, nazik ve çok sevimli bir insandı. Savaş sonrası halkın çoğu gibi o da kıt kanaat geçinenlerdendi. Ömrünü ilme ve İslâm dinini tebliğe vakfetmiş bir Allah dostu, Peygamber âşığıydı. Fani dünya hayatına ve maddiyata değer vermezdi. Vefatından üç yıl önce Doğanhisar'da mezarını hazırlamış, hayatını zühd içinde yaşamıştı. Bir mazlumdu ama mücadeleci idi. Dokuz kere -kimine göre yaya olarak- hacca gitmişti. Yufka gönüllü idi. Çabuk kırılır ve incinirdi. Bu yüzden kendisine eziyet edenlerin bazılarına hakkını helal etmediği rivayet edilir.

Çocukları çok severdi, onların "Hoca Dede"siydi. Evine gelen çocuklara Kur'ân-ı Kerîm okumayı öğretir, onlara: "Yavrularım, guzularım!" diye hitap eder, tatlı tatlı sohbet eder, asla azarlamaz, sorguya çekmezdi. Beline sardığı genişçe kuşağın arasında o zamanlar Rusya'dan getirilen, iri kelle şekerler (küp şeker) taşırdı. Bu şekerleri çocuklara verir, onları sevindirirdi. Çocuklar bir ibrik abdest suyu getirseler veya herhangi bir işini görseler mutlaka onlara bir hediye verir, gönüllerini alırdı.

8 Dilim cam: Yekpâre olmayan, eskiden pencerelere kesilen tabak camlardan artan 5-10 cm enindeki camların birleştirilerek pencerelere monte edilmesidir.

Büyük bir kütüphanesi ve yüzlerce değerli kitabı vardı. Daha çok hadis-i şerifler üzerine çalışır, kendisinden de "Muhaddis"[9] olarak söz ederdi. Gittiği köylerin odalarında çalışırken sekiz on kitabı yere açar, onları okur, notlar alırdı. Bu çalışmalar sırasında odaya girip çıkanla ilgilenmez, hatta etrafında olan bitenin farkına bile varmazdı.

Bazen dağlara, ormanlık alanlara, çeşme başlarına gider, oralarda Kur'an okur, kitap okur, ağaçlara kasideler söylerdi. Kitaplarının bir kısmını iki yıl kaldığı Çetme köyüne götürmüştü. Kışları bir ağanın odasında kalır, yazları da bu köyün hemen yukarısında bir deredeki pelitlerin arasında ilmî çalışmalarına devam ederdi. Çetmeliler Hoca'yı Kur'an okuduğu, dini anlattığı, çocukları okuttuğu için ona değer verirdi.

İzzet Hoca, Çetme dışında dağlara, Doğanhisar'daki yakın köy ve kasabalara giderdi. Oralardaki öğrencileri ve tanıdıkları barınma hususunda ona yardımcı olurlardı. Daha çok Asmalı Dere'ye, Su Deresi'ne, Güllük'e, Dereözü'ne, Alan'da Emin Efendi Kavağı'na, Ayazlar Tepesi'ne, Beeri'ye, Yörüklere, Furunlu'da Ayazma Çeşmesi'ne, Çetme'de Pelitliğe, Yenice'ye, Kemer'e, Koçaş'a, Balkı'ya veya Derbent'e giderdi. Ramazan aylarında ise Akşehir'in Karabulut, Gördes, Apsarı gibi ova köylerine gider, oralarda vaaz ve nasihatlerde bulunur, onlar da Hoca'ya buğday, bulgur ve çeşitli nevaleler verirlerdi.

Kimsenin dedikodusuna karışmaz, kul hakkına çok dikkat ederdi. Kazancına haram karıştırdığından şüphe ettiği insanların ekmeğini yemez, çayını içmezdi. Çoğu ev işlerini kendisi yapar, sabahları cübbesini bir eliyle toplayıp kapısının önünü bizzat kendisi süpürürdü. Sık sık ormana gider, orada kitap okur, ders mütalaa ederdi. Sırtında taşıdığı küçük heybesinde daima bir çaydanlık, cezve, kahve fincanı, çay-kahve ve şeker bulundururdu. Kahve veya çay yaparken yaktığı ateşin odunlarını, kul hakkı olmasın diye, evinden götürmeye, ormanın odunlarından yakmamaya özen gösterirdi.

İnsanlara yük olmayı sevmez, kendi işini kendi görmek isterdi. Birine bir hizmet yaptırdıysa da karşılığını hemen bir şekilde öderdi. Yanında verebileceği bir şey yoksa yazdığı kasidelerden verirdi.

Hayvanlara merhametli davranırdı. Gideceği yere çoğunlukla

9 muhaddis: Hadis ilmiyle uğraşan kimse, hadis âlimi.

yaya giderdi. Eğer yanına bir binit almışsa, kendisi yorulmadan, ona binmezdi. Bu yüzden onun bir hayvan üzerinde yolculuk yaptığı pek nadir görülürdü. Hızlı ama kabadayıvari olmayan, kendine mahsus bir yürüyüşü vardı. Beraber yola çıktığı insanların onun hızına ulaşamadığı söylenir.

"İzzet Hoca geliyor!" denildiği zaman kadınlar, kızlar ya evlerine girerler ya da çok uzakta bile olsalar geri çekilirler, Hoca geçmeden yollarına devam etmezlerdi. Erkekler ise ayağa kalkar, elleri göğüslerinde kenara çekilerek ona yol verirlerdi. İlminin büyüklüğünü takdir eden bazı hocalar, müderrisler onun rahle-i tedrisinden geçer, Arapça öğrenir, hadis bilgisinden istifade ederlerdi.

Yeni yapılan camilerin kıblelerinin tespiti için bilirkişi olarak çağrılırdı. Doğanhisar ve havalisinde yağmur dualarına katılır, duayı bizzat kendisi yapar, dua sırasında çok duygulanırdı. Bir keresinde: "Ya Rabbi! Sen yağmur vermeden ben ellerimi indirmeyeceğim" dedikten bir süre sonra yağmur yağmaya başladığı rivayet edilir.

İzzet Hoca; bazen Hacı Kâmil, Battalzâde Şâkir Hoca, Koca Terlemez, Küçük Hacı ve Yeşil Hoca ile kahve önüne serilmiş bir hasırın üzerinde bağdaş kurup oturur, muhabbet ederlerdi. İdris Hoca, Yeşil Hoca, Şaban Hoca'nın İzzet ve Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî; Güdük Hoca'nın evinde toplanıp Arapça okurlardı. O yıllara mahsus hassas durum nedeniyle hoca, mesajlarını halka Mevlid ve kasidelerle iletmiştir. İzzet Hoca da mevlid törenlerini nimet bilir, Mevlid ve kasideler arasında Kur'ân-ı Kerîm okur, okuduğunu tercüme ve tefsir eder, dinleyenleri bilgilendirirdi. Kimsenin işine karışmayan bir portre çizse de olaylar karşısında sessiz ve kayıtsız kalmayan, doğru bildiğini söyleyen, toplumu yönlendirmeye, değiştirmeye, geliştirmeye çalışan idealist bir âlim ve din adamı idi.

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'yi halk arasında önemli kılan en büyük vasfı, yazdığı Mevlid ve kasideleridir. Sadece yazmakla kalmaz, şiirlerini özellikle Mevlidlerini kendi el yazısıyla çoğaltır ve nüshalarını öğrencilerine dağıtırdı. Mevlid okuyan 40 - 45 civarında kız öğrenciye kendi eliyle Mevlidlerini yazıp vermiştir. Mevlid ve kasidelerinin bir kısmını bestelemiş ve nasıl söylenmesi gerektiğini de Fıkıdık Osman, Günük Şükrü, Işık Hamid, Kadir Hoca (Ucu gurunun Kadir) ve Topal Derviş gibi talebelerine öğretmiştir.

Doğanhisârî'nin bizzat kendisi tarafından bestelenen Mevlid ve kasidelerinden bazıları tarafımızdan derlenmiş olup, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Hüseyin Akpınar tarafından notaya alınmıştır. Bu derlemeler ile güfteleri Doğanhisârî'ye ait bazı kasideleri de Hüseyin Akpınar bestelemiş, bunları seslendirmiş ve Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından *Muhammed İzzeddin Doğanhisari - Mevlid ve İlâhîleri* adıyla albüm olarak yayımlanmıştır (Konya, 2015).

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin Şiirleri / Mevlid ve Kasideleri

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî, Anadolu irfanı ile beslenen birçok gönül eri gibi şiiri bir tebliğ vasıtası olarak kullanmıştır. Şairlik iddiası yoktur. İnsanlara Allah ve Peygamber sevgisi aşılamak, İslâm dininin temel esaslarını öğretmek, Kur'ân-ı Kerîm'de bildirilen ve Hz. Muhammed (sav) ile en mükemmel örneği gösterilen olgun, güzel Müslüman'ın vasıflarını halka tebliğ etmek gayesiyle çok sayıda şiir yazmak için gayret göstermiştir.

Bu muhaddis kırk kasîde nazm eden

Mevlidi dört çok kitâb te'lîf eden

Yukarıdaki beytinde ifade ettiği gibi, dört Mevlid ve kırktan fazla "kasîde" kaleme almıştır. Bir kısmı Arapça, çoğunluğu Türkçe şiirlerinde bazen aruz, bazen hece vezni kullanmıştır. Şiirlerinin pek çoğunu "kasîde" olarak adlandırmışsa da farklı nazım şekillerini tercih etmiş; gazel, nazm, mesnevi ve dörtlüklerle yazmıştır.

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin şiirlerinin bölümler hâlinde tasnif ve dökümü şu şekildedir:

- **Allah CC**

Cenab-ı Hakk'ı konu edinen 3'ü Arapça, 7'si Türkçe 10 şiirden oluşan bölümde ilk iki şiir, Esmâ-i Hüsnâ'ya dairdir.

- **Kur'ân-ı Kerîm**

Kur'ân-ı Kerîm'deki 114 surenin isimlerini konu edinen Esmâ-i Suveri'l-Kur'ân manzumesi ve bu manzumenin şerhinden oluşur.

- **Peygamberler**

Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan 25 peygamber ile peygamber veya veli olduklarına dair kesin bilgi olmayan Lokmân, Uzeyr ve Zü'l-karneyn'in ismen verildiği 8 beyitten oluşan manzume bu bölümde yer alan tek şiirdir.

- **Hz. Muhammed SAV**

Hz. Peygamber'in Cenab-ı Hak ve müminler nezdindeki üstün özelliklerini konu edinen bu bölümdeki 17 şiirden 4'ü Arapçadır. Tamamı Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve hürmeti dile getirir. İkinci manzume Resulullah'ın isimlerini ele alan Esmâ-i Nebî türündedir. 11, 12, 13 ve 14. manzumeler; Hâşimiyye, Mekkiyye (2 adet) ve Tihâmiyye Kasîdeleri olarak adlandırılmış, sırayla yazıldıkları belirtilmiştir.

- **Mevlidler**

İzzeddîn Doğanhisârî, bir Peygamber sevdalısıdır. Bizzat ifade ettiği gibi bu aşkla ömrünü Mevlid yazmaya ve okumaya hasretmiştir.

Bu Muhammed Mustafâ'ya aşk ile

Elli yıl Mevlid okudum sıdk ile

Kur'ân-ı Kerîm, hadis-i şerifler ve siyer kitaplarını kaynak alan, sahih ve muteber bilgilere dayanan dört Mevlid yazdığını birçok manzumesinde bizzat belirtir. Bu Mevlidlerin isim ve beyit sayılarını da verir:

A'zamı yüz yetmiş atvel

Evsatı yüz kırklı Ekmel

Muhtasar yetmişli Efdal

Elli beyit Ecmel ve Bürhân

Buna göre; 1. Mevlid, *A'zamu'n-ni'am ale'l-âlem bi-mevlid-i Seyyid-i benî Âdem*- 170 beyit; 2. Mevlid, *Ekmelü'n-ni'am ale'l-âlem*- 140 beyit; 3. Mevlid, *Efdalü'n-ni'am*- 70 beyit; 4. Mevlid *Ecmelü'n-ni'am* da 50 beyitten oluşmaktadır. Ancak Mevlidlerinin tamamı elimize geçmemiştir.

Mevlid türüne özel bir önem veren, "Mevlid Şairi" unvanına layık müellif kaleme aldığı Mevlidlerin muhtevası hakkında da bilgi verir. "Asl-ı İslâm" adında, kaynağı Kur'an, hadis ve siyer olan ve her rivayeti doğru olan Mevlidlerini herkesin beğendiğini, sevilerek okunduğunu belirtir.

Mevlidlerinde, Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât'ta defalarca tekrar ettiği:

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Aşk ile şevk ile deyin es-salât

beytinin benzeri bir ifadeyle Doğanhisarî de aşağıdaki beyti tekrarlar:

İster isen bulasın âlî makâm

Aşk ile de es-salâtü ve's-selâm

Mi'râciyye

Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî, Mi'râciyye manzumesinin başında; *Bu iki Mi'râcü'n-Nebî manzûmelerinin me'hazları tefâsîr ve ehâdîs ve şürûhu'l-ehâdîs ve siyerdir ve rivâyât-ı sahîha ile mervî olanlardır* sözleriyle iki mi'râciyye manzumesi yazdığını belirtmiştir. Ancak derlenen şiirleri arasında 150 beyitten oluşan tek mi'râciyye mesnevisi mevcuttur.

- **Dîn-i İslâm**

İslâmiyetin hak din olduğunu ve Müslüman olmanın gereklerini konu edinen Dîniyye, Müslimiyye, Hakkiyye ve Müttefikiyye başlıklarıyla 4 manzumeden oluşur.

- **Yağmur Duâları**

Yağmur duası muhtevasında 2 *istiskâ'iyye* türünde manzumeden birincisi 22 beyitlik kaside, diğeri de 14 bendden oluşan murabba şeklindedir. Her iki manzume de Türkçe-Arapça mülemma şiirlerdir.

- **Ramazân Kasîdeleri**

Ramazan Kasideleri bölümünde Muhammed İzzeddîn Doğanhisârî'nin bu mübarek ayın değerini ve oruç tutmanın faziletlerini konu edinen 14 manzumesi bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı Ramazan ayının gelişini sevinçle karşılayan tebrik manzumeleri bir kısmı da bu mübarek ayın sona ermesinden duyulan üzüntüyü dile getiren elvedâ manzumeleridir.

ALLÂH (Celle Celâlühü)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحزب الاسنى بالاسماء الحسنى نظم شيخ العرب عز الدين
الطوغان حصارى الازهرى شقيقة الورد الاسنى للناظم ايضا

أَيَا رَبِّي وَكِيلِي ذَا الْمَعَالِي إِلٰهِي أَنْتَ هَادٍ ذُو الْجَمَالِ

وَأَوَّلٌ وَآخِرٌ شَكُورٌ وَخَالِقٌ خَبِيرٌ ذُو الْجَلَالِ

بَدِيعٌ بَاسِطٌ بَاقٍ بَصِيرٌ وَبَارِئٌ وَبَرٌّ ذُو الْكَمَالِ

وَتَوَّابٌ وَجَبَّارٌ جَلِيلٌ وَجَامِعٌ جَمِيلٌ فِي الْخِصَالِ

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hizbü'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün [1]

1 *Eyâ Rabbî Vekîlî Ze'l-ma'âlî*

İlâhî ente Hâdin Zü'l-cemâlî

[Ey Rabbim Vekîl'sin (güvenilen, koruyucu, yardım eden, görüp gözeten, her şeyin maliki ve yöneticisi), yücelik sahibisin. Allâhım, Hâdî'sin (hidâyet eden, doğru yolu gösteren), mutlak güzelliğin sahibisin.]

2 *Ve Evvelün ve Âhirun Şekûrun*

Ve Hâlıkun Habîrün Zü'l-celâli

[Evvel (varlığının başlangıcı olmayan), Âhir (varlığının sonu olmayan), Şekûr (az iyiliğe çok mükâfat veren), Hâlık (her şeyi yaratan), Habîr (her şeyin iç yüzünden haberdar olan) ve Zü'l-celâl'sin (yücelik sahibi).]

3 *Bedî'un Bâsitun Bâkin Basîrun*

Ve Bâri'un ve Berrün Zü'l-kemâli

[Bedî' (eşi ve örneği olmadan sanatkârane yaratan), Bâsıt (dilediğine rızkı bol veren), Bâkî (sonlu ve ölümlü olmayan, varlığı sürekli, ebedî olan), Basîr (aydınlık ve karanlıkta küçük ve büyük her şeyi gören), Bârî (varlıkları örneği olmadan yoktan yaratan) ve Berr'sin (çok merhametli, şefkatli), Zü'l-kemâl'sin (yetkinlik, mükemmellik sahibi).]

4 *Ve Tevvâbun ve Cebbârun Celîlün*

Ve Câmi'un Cemîlün fi'l-hısâli

[Tevvâb (kullarını tövbeye sevkeden ve tövbeleri kabul eden), Cebbâr (emir ve yasaklarını, hüküm ve kararlarını kullarına yaptırmaya gücü yeten, azgın ve zalimleri kahreden), Celîl (kudretli, yücelik sahibi), Câmi' (kıyamette insanları bir araya toplayan) ve Cemîlün fî'l-hısâl'sin (bütün güzel huyları zatında toplayan).]

Nazm-u Şeyh-il Arab Izzeddin-i Doğanhisari El Ezheri şekikatü-l vird-ül esna Lin nazimi eyzan

1 5a-b, 6a, 7a-b, 8a, 13b, 14b, 15b, 16b, 17a, 19a, 20a-b, 22a mısralarında vezin problemi vardır.

حَسِيبٌ حَيٌّ حَفِيظٌ حَلِيمٌ حَكِيمٌ حَقٌّ حَمِيدُ الْفِعَالِ

رَؤُفٌ رَافِعٌ حَكَمٌ رَشِيدٌ وَرَحْمٰنٌ رَحِيمٌ ذُوالنَّوَالِ

سَلَامٌ مُقْتَدِرٌ سَمِيعٌ رَقِيبٌ وَسَتَّارٌ قَهُوْرٌ وَلَاتُبَالِي

صَبُوْرٌ بَاطِنٌ صَمَدٌ شَهِيدٌ وَرَزَّاقٌ وَصَادِقُ الْمَقَالِ

عَظِيمٌ ظَاهِرٌ عَدْلٌ عَلِيٌّ وَبَاعِثٌ عَلِيمٌ كُلَّ حَالٍ

5 *Hasîbün Hayyun Hafîzun Halîmün*

Hakîmün Hakkun Hamîdü'l-fi'âlî

[Hasîb (kullarına yeten, onları hesaba çeken), Hayy (yaşayan, ezelî ve ebedî ölümsüz, diri olan), Hafîz (yarattıklarını koruyup gözeten ve dengede tutan), Halîm (acele ve kızgınlıkla muamele etmeden hoşgörülü), Hakîm (hükmeden, karar veren, haklıyı haksızı ayıran, bütün emir ve işleri yerli yerinde olan), Hakk (varlığında şüphe olmayan, fiilen var olan, mevcudiyeti ve ulûhiyeti gerçek olan), Hamîd'sin (her işinde övülmeye layık olan).]

6 *Ra'ûfun Râfi'un Hakemün Reşîdün*

Ve Rahmânun Rahîmün zü'n-nevâli

[Ra'ûf (kullarına çok merhametli, şefkatli), Râfi' (yücelten, izzet ve şeref veren), Hakem (son kararı veren), Reşîd (her işinde isabetli olan, doğru yolu en iyi gösteren), Rahmân ve Rahîm'sin (çok merhametli, şefkatli, esirgeyensin), çok cömertsin.]

7 *Selâmün Mu'tin Semî'ün Rakîbün*

Ve Settârun ta'fû ve lâ-tübâlî

[Selâm (eksiklik, âcizlik, hastalık, ölüm ve benzeri şeylerden salim olan; kullarına güven ve selamet veren), Mu'tî (nimet veren, ihsanda bulunan), Semî' (her sözü en iyi işiten), Rakîb (insanların hâllerini, sözlerini, yaptıklarını bilen; gözetleyip koruyan), Settâr (kullarının günahlarını ve ayıplarını örten, bağışlayansın), affedersin ve sorumluluğun yoktur.]

8 *Sabûrun Bâtınun Samedün Şehîdün*

Ve Rezzâkun ve Sâdıku'l-makâli

[Sabûr (çok sabırlı), Bâtın (mahiyeti akıl ile idrak olunamayan, hayal ile tahayyül edilemeyen ve her şeyin iç yüzünü bilen), Samed (her şeyin kendisine muhtaç olduğu, her dilek ve isteğin yöneldiği mercî; hiç eksiği, kusuru ve ihtiyacı olmayan), Şehîd (her şeyden haberi olan, gören, bilen, her yerde hazır nazır olan, hiçbir şey kendisinden gizlenemeyen, bütün sırlara vakıf olan), Rezzâk (bol nimet, maddî ve manevî rızık veren), Sâdıka'l-makâl'sin (her sözü doğru olan, va'dini yerine getiren).]

9 *Azîmün Zâhirun Adlün Aliyyun*

Ve Bâ'isün Alîmün külle hâli

[Azîm (zatı, isim, sıfat ve fiilleri itibariyle çok büyük, yüce), Zâhir (varlığı ve birliği birçok delille açıkça görülen), Adl (mutlak adalet sahibi, her şeyi yerli yerinde yapan ve aşırılığa kaçmayan), Alî (izzet, şeref ve saltanat bakımından en yüce), Bâ'is (kıyamet kopunca ölüleri dirilten, mahşer yerine sevk eden; uyarıcı ve müjdeci olarak peygamber gönderen), Alîm'sin (her hâli, her şeyi hakkıyla çok iyi bilen).]

وَفَتَّاحٌ وَغَفَّارٌ غَنِيٌّ وَخَافِضُ عَزِيزٍ فِي النَّكَالِ

وَقُدُّوسٌ وَقَيُّومٌ قَرِيبٌ وَقَادِرُ غَفُورٌ لِلْغَوَالِي

وَقَهَّارٌ وَقَابِضُ قَوِيٌّ كَبِيرٌ وَاسِعٌ بِلَا اخْتِلَالِ

كَرِيمٌ مُقْسِطٌ مُحْصٍ لَطِيفٌ وَمُؤْمِنُ مُحْيٍ بِلَا مَحَالِ

مُعِزٌّ نَافِعٌ ضَارٌّ مُذِلٌّ وَمَالِكُ مَلِكٌ بِلَا جِدَالِ

10 *Ve Fettâhun ve Gaffârun Ganiyyun*

Ve Hâfıdun Azîzün fi'n-nekâli

[Fettâh (iyilik kapılarını açan; en âdil hüküm veren), Gaffâr (daima affeden, tekrarlanan günahları bağışlayan), Ganî (hiçbir şeye ihtiyacı olmayan; her şeyin muhtaç olduğu), Hâfıd (aşağı düşüren, alçaltan), cezalandırmada Azîz'sin (eşi, benzeri ve dengi bulunmayan; hiçbir zaman yenilmeyen, daima galip olan).]

11 *Ve Kuddûsün ve Kayyumun Karîbün*

Ve Kâdirun Gafûrun li'l-gavâlî

[Kuddûs (her türlü çirkinlik, noksanlık ve ayıplardan uzak, tertemiz, bütün kemal sıfatlarını kendisinde toplayan), Kayyum (kendi zatıyla var olan), Karîb (affı, merhameti, bilmesi, görmesi ve duyması itibariyle kullarına yakın olan), Kâdir (kuvvetli, herşeye gücü yeten), Gafûr'sun (bütün günahları bağışlayan).]

12 *Ve Kahhârun ve Kâbızun Kaviyyun*

Kebîrün Vâsi'un bila'htilâli

[Kahhâr (hâkimiyet ve kudretiyle kullarına galip gelen, hiç kimsenin kendisine üstün gelemediği), Kâbız (dilediğine rızkı daraltan; ölüm zamanı gelenlerin ruhlarını kabzeden), Kavî (kudretli, her şeye gücü yeten), Kebîr (zat ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar büyük), hiçbir düzensizlik olmadan Vâsi'sin (güçlü, kuvvetli, ilim ve merhameti her şeyi kuşatan, bütün yaratıklara rızık veren, nimet ve ihsanı bol olan).]

13 *Kerîmün Muksıtun Muhsın Latîfün*

Ve Mü'minün Muhyin bilâ-mahâli

[Kerîm (hayrı çok ve bol, bağışı sonsuz olan; her türlü şeref ve fazileti zatında toplayan), Muksıt (hakla hükmeden âdil), Muhsin (yaptığı her şeyi iyi, güzel, sağlam ve kaliteli yapan; insanlara ikram ve bağışta bulunan), Latîf (yaratılmışlara yumuşak davranan, çok merhametli, lütufkâr, ihsan sahibi; insanlara hak ettiklerinden fazlasını veren; her şeyin ayrıntısını, sırlarını en iyi bilen, işleri çok hassas düzenleyen), Mü'min (yarattıklarına güven veren, vaadine güvenilen), Muhyin bilâ-mahâl'sin (hiç şüphesiz varlıklara hayat veren, onları yaşatan, ölümlerinden sonra dirilten).]

14 *Mu'izzun Nâfi'un Dârrun Müzillün*

Ve Mâlikün Melikün bilâ-cidâli

[Mu'iz (istediğine güç, itibar, şeref veren, aziz eden), Nâfi (faydalı şeyleri yaratan, bütün yaratıklara faydası olan), Zâr (gerektiğinde zarar veren), Müzil (istediğine boyun eğdiren, alçaltan), tartışmasız Mâlik ve Melik'sin (bütün mülklerin yegâne sahibi).]

مُقَدِّمُ مُؤَخِّرُ مَجِيدٌ وَمَاجِدٌ مُسْتَقِيمُ الضَّلَالِ

مُعِيدٌ مُبْدِئٌ مُحْصِنٌ مُغْنِيٌ مُتَكَبِّرٌ مُنْعِمٌ مُتَعَالِ

وَمُقْتَدِرٌ وَمَانِعٌ مُمِيتٌ مُهَيْمِنٌ مُنَزَّهٌ الزَّوَالِ

وَوَاجِدٌ مُصَوِّرٌ مُقِيتٌ وَوَارِثٌ وَدُودُ الْاِبْتِهَالِ

وَلِيٌّ وَاحِدٌ اَحَدٌ وَنُورٌ وَوَهَّابٌ وَذُو الْاِكْرَامِ وَالِي

15 *Mukaddimun Mu'ahhirun Mecîdün*

Ve Mâcidun Müntakîmu'd-dalâli

[Mukaddim (istediğini öne alan), Mu'ahhir (istediğini geriye bırakan), Mecîd (çok şerefli, çok itibarlı), Mâcid (şan ve şeref sahibi; hayır ve ihsanı, kerem ve lutfu bol olan), Müntakîmu'd-dalâl'sin (suçluları cezalandıran).]

16 *Mu'îdün Mübdi'un Muğnin Metînün*

Mütekebbirun Mun'imün Müte'âlî

[Mu'îd (öldükten sonra tekrar dirilten), Mübdî' (varlıkları ilk defa yaratan), Muğnî (insanlara mal mülk veren, onları zengin eden), Metîn (her şeye gücü yeten kuvvetli; acizliği, za'fiyeti ve gevşekliği olmayan), Mütekebbir (ihtiyaç ve noksanlığı gerektiren herşeyden münezzeh, çok yüce), Mun'im (nimet veren), Müte'âl'sin (büyüklükte eşi olmayan en yücesin, eksik ve noksanlıklardan berî olan).]

17 *Ve Muktedirun ve Mâni'un Mümîtün*

Müheyminün Münezzehü'z-zevâli

[Muktedir (güçlü, kudretli, istediğini istediği gibi yapan), Mâni' (dilemediği şeyin gerçekleşmesine müsaade etmeyen, kötü şeylere engel olan), Mümît (varlıkların hayatlarına son veren, canlarını alan), Müheymin (insanların bütün yaptıklarını bilen, koruyan, görüp gözeten), Münezzehün ez-zevâl'sin (yok olmaktan münezzeh).]

18 *Ve Vâcidun Musavvirun Mukîtun*

Ve Vârisun Vedûdu'l-ibtihâlî

[Vâcid (mahlûkatı yoktan var eden yaratıcı), Musavvir (yaratıklara şekil ve özellik veren), Mukît (her şeye gücü yeten, yarattıklarına rızık veren, kullarının amellerine şahit olan, onları koruyan ve mükâfatlarını veren), Vâris (bütün varlıkların sahibi, bâkî, ebedî ve daim olan, her şey kendisine dönen) ve Vedûd'sun (müminleri çok seven, kulları tarafından çok sevilen).]

19 *Veliyyun Vâhidün Ehadün ve Nûrun*

Ve Vehhâbun ve Zü'l-ikrâmi Vâlî

[Velî (dost, seven, görüp gözeten, yardım eden), Vâhid (zatında, isim ve sıfatlarında eşi ve benzeri bulunmayan, tek), Ehad (ikincisi bulunmayan bir tek, yegâne), Nûr (nurlandıran, nur kaynağı), Vehhâb (karşılık beklemeden bol bol veren), Zü'l-ikrâm (kerem sahibi, cömert) ve Vâlî'sin (kâinata hâkim olup onu yöneten).]

فَاَكْرِمْنَا وَوَفِّقْنَا وَاهْدِنَا وَسَلِّمْنَا يَا مُجِيبَ السُّؤَالِ

وَسَامِحْ عِزًّا الطُّوغَانْ حِصَارِي وَعَافَهُ وَاَحْسِنْ فِي الْمَآلِ

اُوقُويَانْ اَسْمَاءِ حُسْنَى حِفْظِ ايدَنْ كِيرَرْ جَنَّاتَه اُولُورْ كَنْدِي عَالِي

20 *Fe-ekrimnâ ve veffıknâ ve'hdinâ*

Ve sellimnâ yâ Mucîbe's-su'âli

[Ey isteklere icabet eden Allahım! Bize ikram et, bizi muvaffak kıl ve bize hidayet ve selamet ver.]

21 *Ve sâmih İzzen ed-Doğanhisârî*

Ve âfehû ve ahsin fi'l-me'âli

[İzzeddîn-i Doğanhisârî'ye müsamaha et; ona afiyet ver, akıbetinde ona ihsanda bulun.]

22 *Okuyan Esmâ-i Hüsnâ hıfz eden*

Girer cennâta olur kendi âlî [2]

2 Manzumenin sonundaki not: Kim ki Esmâ-i Hüsnâ'yı ezberlemek isterse ve cennete girmek isterse, onu Hizbü'l-esnâ ve Virdü'l- esnâdan bir kere ezberlesin.

الورد الأسنى بالأسماء الحسنى نظم شيخ العرب عز الدين الطوغان حصارى الأزهرى
شقيقة الحزب الأسنى للناظم أيضا

إلهى أنت نور ووهاب شكور ... وتواب صبور وباقٍ ذو الجمال

وغفار الذنوب وستار العيوب ... وعلام الغيوب أحد وذو الجلال

وآخر أول وقابض وعدل ... وخافض مذل برٌ معز متال

وبارئ جميل وباسط جليل ... ومقسط وكيل تعفو ولا تبالى

وجبار غنى وقهار قوى ... وقيوم وحى ومحصى ذو الكمال

el-Virdü'l-Esnâ bi'l-Esmâi'l-Hüsnâ

Mefâ'îlün Fa'ûlün Mefâ'îlün Fa'ûlün [3]

1 *İlâhî ente Nûrun ve Vehhâbun Şekûrun*

Ve Tevvâbun Sabûrun ve Bâkin Zü'l-Cemâli

[Allahım, sen nurlandıran, nimetleri karşılıksız veren, şükrün karşılığını bolca veren, tövbeleri kabul edensin, çok sabırlısın, ebedî olansın, güzellik sahibisin.]

2 *Ve Gaffâru'z-Zünûbi ve Settâru'l-Uyûbi*

Ve Allâmu'l-guyûbi Ehadun Zü'l-Celâli

[Günahları bağışlayan, ayıpları örten, görünmeyenleri çok iyi bilensin, teksin, büyüklük sahibisin.]

3 *Ve Âhirun Evvelün ve Kâbızun ve Adlün*

Ve Hâfızun Müzillün Berî'ün an-misâli

[Varlığının başlangıcı ve sonu olmayan, ruhları kabzeden, mutlak adalet sahibi, en iyi koruyup gözeten, istediğini alçaltan ve benzeri olmayansın.]

4 *Ve Bâri'un Cemîlün ve Bâsıtun Celîlün*

Ve Muksıtun Vekîlün ta'fû ve lâ-tübâlî

[Örneği olmadan varlıkları yaratan, iyilik ve güzellik sahibi, dilediğine bol rızık veren, yücelik sahibi, âdil, güvenilen, görüp gözeten, her şeyin malikisin, affedersin, sorumluluğun yoktur.]

5 *Ve Cebbârun Ganiyyun ve Kahhârun Kaviyyun*

Ve Kayyûmun ve Hayyun ve Muhsin zü'l-kemâli

[Hükümlerini kullarına yaptırmaya gücü yetensin, hiçbir şeye ihtiyacı olmayansın, kudretiyle her zaman galip gelensin, her şeye gücü yetensin, kendi zatıyla var olansın, ezelî ve ebedî ölümsüzsün/dirisin, yaptığı her şeyi güzel yapan ve insanlara bağışta bulunansın, mükemmellik sahibisin.]

Nazm-u Şeyh-il Arab Izzeddin-i Doğanhisari El Ezheri şekikatü-l vird-ül esna Lin nazimi eyzan

3 3a, 6 a-b, 7b, 8b, 11a, 12b, 13a, 17a-b, 18a mısralarında vezin problemi vardır.

حفيظنا خبير وهادينا بصير ومالك كبير ملك بلا جدال

وباعث رقيب ووارث قريب مهيمن حسيب حكم بلا محال

ورحمن رحيم ورزاق كريم ورافع حكيم صمد بلا اختلال

وظاهر جلي وباطن علي وقادر ولي عزيز في النكال

وفتاح حليم وواسع عظيم ومانع سلام غفور للغوالي

6 *Hafîzun Habîrun ve Hâdînâ Basîrun*

Ve Mâlikün Kebîrün Melikün bilâ-cidâli

[Yarattıklarını koruyup gözetensin, her şeyin iç yüzünden haberdar olansın, bizi hidayete erdirensin, aydınlıkta ve karanlıkta küçük ve büyük her şeyi görensin, bütün mülklerin yegâne sahibisin, zat ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar büyüksün, bütün varlıkları yöneten, mücadele etmeden dilediğini yapansın.]

7 *Ve Bâ'isun Rakîbun ve Vârisun Karîbun*

Müheyminun Hasîbün Hakemün bilâ-mahâli

[Kıyamet kopunca ölüleri dirilten, uyarıcı ve müjdeci olarak peygamber gönderensin, insanları gözetleyip koruyansın, bütün varlıkların sahibisin, kullarına yakın olansın, insanların bütün yaptıklarını bilen, onları görüp gözetensin, kullarını hesaba çekensin, son kararı veren hüküm sahibisin.]

8 *Ve Rahmânun Rahîmün ve Rezzâkun Kerîmün*

Ve Râfi'un Hakîmün Samedun bila'htilâli

[Çok merhametli, şefkatli, esirgeyensin, maddî ve manevî rızık verensin, her türlü şeref ve fazileti zatında toplayansın, dilediğini yüceltensin, haklıyı haksızı ayıran, bütün emir ve işleri yerli yerinde olansın, hiçbir düzensizlik olmadan her şeyin kendisine muhtaç olduğu hiç eksiği, kusuru ve ihtiyacı olmayansın.]

9 *Ve Zâhirun Celiyyun ve Bâtınun Aliyyun*

Ve Kâdirun Veliyyun Azîzun fi'n-nikâli

[Varlığı ve birliği birçok delille açıkça görülensin, eserleriyle âşikâr olan ama mahiyeti akıl ile idrak olunamayansın, izzet, şeref ve saltanat bakımından en yücesin, herşeye gücü yetensin, dostlarına yardım edensin, şerefli ve güçlü, hiçbir zaman yenilmeyen, daima galip olansın.]

10 *Ve Fettâhun Halîmun ve Vâsi'un Azîmun*

Ve Mâni'un Selâmun Gafûrun li'l-gavâlî

[İyilik kapılarını açansın, acele ve kızgınlıkla ceza vermeyen hoşgörü sahibisin; gücü, ilmi ve merhameti her şeyi kuşatan, kullarına rızık verensin; dilemediği şeyin gerçekleşmesine müsaade etmeyen, kötü şeylere engel olansın; kullarına güven ve selamet verensin, bütün günahları bağışlayansın.]

وقدوس قدير ونافع وضار ومنتقم وبر ممیت متعال

مقدم بديع مؤخر سميع مصور جامع محيت ذو النوال

متكبر صادق ومقتدر خالق ومؤمن وحق متين ذو المعالى

ومبدئ معيد ومنعم مجيد معزنا حميد سره الزوال

ومحيينا رشيد ومعطينا شهيد وعفينا ودود مقلب الليالى

وواحد لطيف وواجد رؤف وماجد عطوف وذو الاكرام والى

فسلمنا ربنا واغفرلنا واحمنا واهدوارحم كلنا يا مجيب السؤال

وق الطوغان حصاري هو العز الازهري عُقُوباتِ السعيد واحسن في المآل

التدبرية الإلهية الميمية نظم شيخ العرب عز الدين الطوخان حصادي الأزهري

تدبر في نقوش الخلق وانظر إلى آثار ما صنع الحكيم

وفي كل الخلائق شاهدات بأن الله موجود قديم

نظام الكائنات بلا اختلال على التوحيد برهان عظيم

بديعات الحوادث منبئات بأن الله قادر عليم

مريد حي سميع بصير متكلم وفعال كريم

كمال الله قصیدهٔ شیخ عز الدین طوغان حصاری منظومه‌لرندندر

الله تعالی واردر عالم اونك مخلوقیدر
بو ملکه مالك مقتدر الله تعالی در ایمان

عالم دیل وارلیغنه شاهد نظام برلیکنه
افعالی دال اوصافنه الله تعالی در ایمان

یعنی نقوش مستحسنه عالم شو افعال متقنه
شاهد اولانا اوصافنه الله تعالی در ایمان

وارلیغنه هیچ شبهه یوق برلیکنه آیاتی چوق
غیبی بیلان مخبر صدوق الله تعالی در ایمان

یوق خلقه کورنر انتظام هیچ عیبی یوق هر ایشی تام
عالمده دیرن نظام اللّٰه تعالی در ایمان

باقی قدیم یوقدر زوال جمله صفاتی تام کمال
بولنمیان اوکا مثال اللّٰه تعالی در ایمان

کیمسه تمام بیلمیان برشی اوکا بکزه میان
حدّی شریکی اولمیان اللّٰه تعالی در ایمان

الدیمنی یوق دفع ایدن دیدیکنی یوق منع ایدن
هب حاکمینه حکم ایدن اللّٰه تعالی در ایمان

هیچ بی میان هیچ ایکیان اویومیان اونوتمیان
طوغرمیان هم طوغمیان اللّٰه تعالی در ایمان

5

Bak halka güzel intizâm
Hîç aybı yok her işi tâm
Âlemlere veren nizâm
Allâh Te'âlâ'dır inan

6

Bâkî kadîm yoktur zevâl
Cümle sıfâtı tâm kemâl
Bulunmayan ona misâl
Allâh Te'âlâ'dır inan

7

Künhi tamâm bilinmeyen
Bir şey ona benzemeyen
Zıddı şerîki olmayan
Allâh Te'âlâ'dır inan

8

Aldığını yok def' eden
Verdiğini yok men' eden
Hep hâkimîne hükmeden
Allâh Te'âlâ'dır inan

9

Hîç yemeyen hîç içmeyen
Uyumayan unutmayan
Doğurmayan hem doğmayan
Allâh Te'âlâ'dır inan

جاری دکل اوندہ زمان لازم دکل اوکا مکان
بوزلمیان هیچ حال شان الله تعالی در اینان

هیچ ایشلری صورلمیان برشیده واجب اولمیان
نقصان صفاتی اولمیان الله تعالی در اینان

کندی ایدن بالذات قیام هر شیئه قادر علمی تام
من غیر صوت ایدن کلام الله تعالی در اینان

الله دیلرسه ایش اولور دیله مسه معدوم قالور
اوندن بتن هر بر امور الله تعالی در اینان

بیلن کورن آلن ویرن یاپن یارن قورن قیرن
خیری ویرن شری ویرن الله تعالی در اینان

10

Cârî değil onda zamân
Lâzım değil ona mekân
Bozulmayan hîç hâl [ü] şân
Allâh Te'âlâ'dır inan

11

Hîç işleri sorulmayan
Bir şey de vâcip olmayan
Noksân sıfâtı olmayan
Allâh Te'âlâ'dır inan

12

Kendi eden bizzât kıyâm
Her şey'e kâdir ilmi tâm
Min-gayr-i savt eden kelâm
Allâh Te'âlâ'dır inan

13

Allâh dilerse iş olur
Dilemese ma'dûm kalır
Ondan biter her bir umûr
Allâh Te'âlâ'dır inan

14

Bilen gören alan veren
Yapan yazan kuran kıran
Hayrı veren şerri veren
Allâh Te'âlâ'dır inan

یوق بشقه الله واره جق حفظ ایت دیو بیلواره جق
انجق اوکا صیغینه جق الله تعالی در اینان

صو ویرمسه یوق ویره جك خلق ایتمسه یوق ایده جك
تسلیم امور ایدیله جك الله تعالی در اینان

دائم دری ایتمز وفات محتاج اوکا هب کائنات
رسله ویرن جوق معجزات الله تعالی در اینان

کوندردی خلقه رسلنی قطع ایتدی خلقك عذرنی
تام بیلدیرن احکامنی الله تعالی در اینان

هب انبیانك افضلی خلقك عموما مرسلی
ایدن محمد اکملی الله تعالی در اینان

15

Yok başka Allâh varacak
Hıfz et diye yalvaracak
Ancak ona sığınacak
Allâh Te'âlâ'dır inan

16

Su vermese yok verecek
Halk etmese yok edecek
Teslîm umûr edilecek
Allâh Te'âlâ'dır inan

17

Dâ'im diri etmez vefât
Muhtâc ona hep kâ'inât
Rusle veren çok mu'cizât
Allâh Te'âlâ'dır inan

18

Gönderdi halka ruslini
Kat' etti halkın özrini
Tâm bildiren ahkâmını
Allâh Te'âlâ'dır inan

19

Hep enbiyânın efdali
Halkın umûmen mürseli
Eden Muhammed ekmeli
Allâh Te'âlâ'dır inan

یوز درت کتاب انزال ایدن ارشاد ویا اضلال ایدن
کیملر کلامی ایشیدن الله تعالی در ایمان

قرآن کلام الله قدیم دائم هدی برهان عظیم
هر ایشی یزده تام حکیم الله تعالی در ایمان

یدی جوق ملک خلق ایلیان اوچ جمع نماز امر ایلیان
هیچ احتیاجی اولمیان الله تعالی در ایمان

قاملر بو دنیا بویله تام آخر کونی کوجر تمام
هر شی حور ین یوم القیام الله تعالی در ایمان

جنت جهنم خلق ایدن میزان صراطی وضع ایدن
بعث ایلیوب محشر ایدن الله تعالی در ایمان

20

Yüz dört kitâb inzâl eden
İrşâd veya ihlâl eden
Gizli kelâmı işiden
Allâh Te'âlâ'dır inan

21

Kur'ân Kelâmullâh kadîm
Dâ'im Hüdâ Bürhân azîm
Her iş yerinde tâm hakîm
Allâh Te'âlâ'dır inan

22

Pek çok melek halk eyleyen
Oruç namaz emreyleyen
Hîç ihtiyâcı olmayan
Allâh Te'âlâ'dır inan

23

Kalmaz bu dünyâ böyle tâm
Âhir günü göçer tamâm
Her şey soran yevmü'l-kıyâm
Allâh Te'âlâ'dır inan

24

Cennet cehennem halk eden
Mîzân Sırât'ı vaz' eden
Ba's eyleyip mahşer eden
Allâh Te'âlâ'dır inan

جنتلره مؤمن قويان   كافرلری ناره قويان
ذره قدر ظلم ايتميان   الله تعالی در اينان

يوقدر عبث وار حكمتی   زائد غضبدن رحمتی
حفظ ايليان بو امتی   الله تعالی در اينان

الله بو دينی حفظ ايدر   بك چوقجه عالم خلق ايدر
ايتديرميان دينه ضرر   الله تعالی در اينان

چوق عالمه حق سويلدن   عالم سوزينی دكلدن
هر شيلری تقدير ايدن   الله تعالی در اينان

الله دين اولماز ذليل   آثار مؤثره دليل
عالملری ايدن وكيل   الله تعالی در اينان

25

Cennetlere mü'min koyan
Kâfirleri nâra koyan
Zerre kadar zulmetmeyen
Allâh Te'âlâ'dır inan

26

Yoktur abes var hikmeti
Zâ'id gazabdan rahmeti
Hıfz eyleyen bu ümmeti
Allâh Te'âlâ'dır inan

27

Allâh bu dîni hıfz eder
Pek çokça âlem halk eder
Ettirmeyen dîne zarar
Allâh Te'âlâ'dır inan

28

Çok âlime hak söyleten
Âlim sözünü dinleten
Her şeyleri takdîr eden
Allâh Te'âlâ'dır inan

29

Allâh diyen olmaz rezîl
Mü'essire âsâr delîl[7]
Âlimleri eden vekîl
Allâh Te'âlâ'dır inan

7 Mü'essire âsâr delîl: Yazmada Âsâr mü'essire delîl şeklindedir, vezin gereği düzeltilmiştir.

کوکی دیرکسز دوردورن ترفیع تدنی ایتدیرن
هر شیلره ترتیب ویرن الله تعالی در اینان

کوکدنده یغمور یاغدیرن میوه نباتات بتیرن
مخلوقلره رزقی ویرن الله تعالی در اینان

آی کونشله ویرن ضیا قادینلره ویرن حیا
خلق ایلیان جوق اولیا الله تعالی در اینان

هم اغلدن هم کولدورن هم بغلدن هم چیزدیرن
اعضای تام ایشلتدیرن الله تعالی در اینان

نعمت ویرن نقمت ویرن صحت ویرن علت ویرن
عزت ویرن ذلت ویرن الله تعالی در اینان

30

Göğü direksiz durduran
Terfî' tedennî ettiren
Her şeylere tertîb veren
Allâh Te'âlâ'dır inan

31

Göğünde yağmur yağdıran
Meyve nebâtât bitiren
Mahlûklara rızkı veren
Allâh Te'âlâ'dır inan

32

Ay güneşe veren ziyâ
Kadınlara veren hayâ
Halk eyleyen çok evliyâ
Allâh Te'âlâ'dır inan

33

Hem ağlatan hem güldüren
Hem bağlatan hem çözdüren [8]
A'zâyı tâm işlettiren
Allâh Te'âlâ'dır inan

34

Ni'met veren nikmet veren
Sıhhat veren illet veren
İzzet veren zillet veren
Allâh Te'âlâ'dır inan

8 çözdüren: çezdiren Y.

مالی ویرن یا ویرمیان اولاد ویرن یا ویرمیان
هر شیئی ویرن ویرمیان الله تعالی در ایمان

قلبی اوکا ربط اوله حق حق الحیاء فکر اوله حق
کوزر بیله ذکر اوله حق الله تعالی در ایمان

الله محمد ذکرمز الله محمد فکرمز
توحید نجود ایدیکمز الله تعالی در ایمان

بیلمک اوزی واجب بره اوکرت اوزی اوغلان قره
یاردم ایدن هب محاجره الله تعالی در ایمان

ای قرداشم آخر کلام اقصی المقاصد دکله تمام
یلوار یله حق والسلام الله تعالی در ایمان

35

Mâlı veren ya vermeyen
Evlât veren ya vermeyen
Her şey'i veren vermeyen
Allâh Te'âlâ'dır inan

36

Kalbi ona rabt olacak
Hakka'l-hayâ fikr olacak
Görür bilir zikr olacak
Allâh Te'âlâ'dır inan

37

Allâh Muhammed zikrimiz
Allâh Muhammed fikrimiz
Tevhîd sücûd ettiğimiz
Allâh Te'âlâ'dır inan

38

Bilmek onu vâcip bize
Öğret onu oğlan kıza
Yardım eden hep âcize
Allâh Te'âlâ'dır inan

39

Ey kardaşım âhir kelâm
Aksa'l-makâsıd dinle tâm
Yalvarılacak ve's-selâm
Allâh Te'âlâ'dır inan

طوغان حصاری حق دیدی، قرآن حدیثدن سویلدی
دیرن مرادی مقصدی الله تعالی درِ ایمان

آمنّا وصدّقنا لا اله الا الله سیدنا محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم

تاریخ نظم ۱۲۲۹
شعبان

40

Doğanhisarî hak dedi

Kur'ân hadîsten söyledi

Veren murâdı maksadı

Allâh Te'âlâ'dır inan

Amennâ ve saddaknâ lâ ilâhe illallâh Seyyidünâ Muhammedün Resûlullâh sallallâhu aleyhi vesellem

Târîh-i nazm 1339 Şa'bân [1921 Nisan/Mayıs]

مفتاحیهٔ توحیدیه قصیده‌سی شیخ عزالدین طوغان حصاری منظومه‌لرندندر

نَفْسِ مِفْتَاحِ الْجِنَانْ اَصْلِ تَنْوِيرِ الْجَنَانْ
هَمْ جَهَنَّمْدَنْ اَمَانْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهْ

جُمْلَه اَذْكَارْ اَفْضَلِي جُمْلَه اَلْفَاظْ اَجْمَلِي
جُمْلَه اَعْمَالْ اَكْمَلِي لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهْ

هَرْ عَقَائِدْ زُبْدَه‌سِي هَرْ عِبَادَاتْ عُمْدَه‌سِي
هَرْ عُلُومُكْ مَادَّه‌سِي لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهْ

هَرْ مَنَافِعْ اَنْفَعِي هَرْ فَضَائِلْ مَجْمَعِي
هَرْ كَمَالَاتْ مَنْبَعِي لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهْ

Miftâhiyye-i Tevhîdiyye Kasîdesi [9]

Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1
Nefs-i miftâhi'l-cinân
Asl-ı tenvîri'l-cenân
Hem cehennemden emân
Lâ ilâhe illallâh[10]

2
Cümle ezkâr efdali
Cümle elfâz ecmeli
Cümle a'mâl ekmeli
Lâ ilâhe illallâh

3
Her akâ'id zübdesi
Her ibâdât umdesi
Her ulûmun mâddesi
Lâ ilâhe illallâh

4
Her menâfi' enfa'ı
Her fezâ'il mecma'ı
Her kemâlât menba'ı
Lâ ilâhe illallâh

9 Şeyh İzzeddîn-i Doğanhisârî manzûmelerindendir.

10 Lâ ilâhe illalâh şeklinde okunursa vezne uymaktadır.

هر بلادن قورتریر   هر ذنوبه عفو ایدیریر
هر مراده ایردیریر لا اله الا الله

کافری مسلم ایدر   فاسقی اصلاح ایدر
جنته ادخال ایدر لا اله الا الله

در قبرده دیریلان   نوم آراسی سویلیان
دائما ورد ایلیان لا اله الا الله

میتینه اوقور   اوده ناردن قورتلور
یتمش بیک کره دیور لا اله الا الله

استریسک جنتی   هم سعادات نعمتی
شونی دی بول رحمتی لا اله الا الله

5

Her belâdan kurtarır
Her zünûb afv ettirir
Her murâda erdirir
Lâ ilâhe illallâh

6

Kâfiri Müslim eder
Fâsıkı ıslâh eder
Cennete idhâl eder
Lâ ilâhe illallâh

7

Der kabirde dirilen
Nevm arası söyleyen
Dâ'imâ vird eyleyen
Lâ ilâhe illallâh

8

Meyyitîne okunur
O da nârdan kurtulur
Yetmiş bin kerre denir [11]
Lâ ilâhe illallâh

9

İster isen cenneti
Hem sa'âdet ni'meti
Şunu de bul rahmeti
Lâ ilâhe illallâh

11 Mısra vezne uymamaktadır.

عشقلہ ہم شوقلہ حمدہ للہ صدقلہ
دی ضعوہ القلیلہ لا الہ الا اللہ

یا الٰہی یا مجیب ایتبرہ لطفک قریب
حول بندہ ایت نصیب لا الہ الا اللہ

لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ

لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم

10

Aşk ile hem şevk ile
Hem de lillâh sıdk ile
De hulûsü'l-kalb ile
Lâ ilâhe illallâh

11

Yâ İlâhî yâ Mucîb
Et bize lütfun karîb
Son nefeste et nasîb
Lâ ilâhe illallâh

12

Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illallâh

13

Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illallâh
Lâ ilâhe illallâh

Muhammedün Resûlullâh sallallâhu aleyhi vesellem

محمد امتلری   اللهین خاص قوللری
دائم سویلر دیللری   لا اله الا الله

تنویرات جاننده   هم مفتاح جاننده
جهنمدن اماننده   لا اله الا الله

منکرلره ندامت   مؤمنلره سلامت
ذاکرلره کرامت   لا اله الا الله

کرامات اشترایسه   شکسز کورور هرکسه
حقاً ذکر ایدرسه   لا اله الا الله

Lâ ilâhe illallâh

7'li hece vezni

1

Muhammed ümmetleri
Allâh'ın hâs kulları
Dâ'im söyler dilleri
Lâ ilâhe illallâh

2

Tenvîrât-ı cenândır
Hem miftâh-ı cinândır
Cehennemden emândır
Lâ ilâhe illallâh

3

Münkirlere nedâmet
Mü'minlere selâmet
Zâkirlere kerâmet
Lâ ilâhe illallâh

4

Kerâmât ister ise
Şeksiz görür bir kimse
Hakkan zikir ederse
Lâ ilâhe illallâh

ذكر ایدن گونللر گیجه   بزدن سوللر اولجه
قبرنده اویانیجه   لا اله الا الله

اولور ذنوب مغفره   عفو جمله كبیره
صدقا دینسه بر كره   لا اله الا الله

بریلك دنی چوق ایدی   طغیان طقوز بچل دی
انجق ثواب شو ایدی   لا اله الا الله

حق تعالی امر ایتدی   محمد میزان ایتدی
بچلان آغر گلدی   لا اله الا الله

گناهلره توبه ایت   قرآنك یولونه گیت
دائم یا الله ذكر ایت   لا اله الا الله

5

Zikr eden gündüz gece
Birden söyler ölünce
Kabrinde uyanınca
Lâ ilâhe illallâh

6

Olur zünûb mağfire
Afv-ı cümle kebîre
Sıdkan dese bir kerre
Lâ ilâhe illallâh

7

Birinin zenbi çok idi
Doksan dokuz sicildi
Ancak sevâb şu idi
Lâ ilâhe illallâh

8

Hak Te'âlâ emretti
Muhammed mîzân etti
Sicilden ağır geldi
Lâ ilâhe illallâh

9

Günâhlara tevbe et
Kur'ân'ın yoluna git
Dâ'im lisânla zikr et
Lâ ilâhe illallâh

جملہ مزہ یا قریب لطفکلہ ایندیا مجیب
آخر نفسدہ نصیب لا الہ الا اللہ

لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ

لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ

10

Cümlemize yâ Karîb

Lutfunla et yâ Mucîb

Âhir nefeste nasîb

Lâ ilâhe illallâh

11

Lâ ilâhe illallâh

Lâ ilâhe illallâh

Lâ ilâhe illallâh

Lâ ilâhe illallâh

12

Lâ ilâhe illallâh

Lâ ilâhe illallâh

Lâ ilâhe illallâh

Muhammed Resûlullâh

الٰہیّہ قصیدہ سی شیخ عزالدین طوغان حصاری منظومہ لرندندر

اول الله آخر الله ظاهر الله باطن الله
الله الله الله الله الله الله الله الله

بیلن کورن آلن ویرن یاپن یارن قورن قیرن
الله الله الله الله الله الله الله الله

ایدن تقدیر تقریر تغییر تقدیم تأخیر تیسیر تعسیر
الله الله الله الله الله الله الله الله

İlâhiyye Kasîdesi [12]

16'lı hece vezni

1 Evvel Allâh Âhir Allâh Zâhir Allâh Bâtın Allâh
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

2 Bilen gören alan veren yapan yaran kuran kıran
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

3 Eden takdîr takrîr tağyîr takdîm te'hîr teysîr ta'sîr
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

12 Şeyh İzzeddîn-i Doğanhisârî manzûmelerindendir.

ایدنه افضال رسلی ارسال کتبی انزال ارشاد اضلال

الله الله الله الله الله الله الله

ویرن عمری ظلمت نوری خیری شری جنت ناری

الله الله الله الله الله الله الله

الله الله الله الله الله الله الله

الله الله الله الله الله الله الله

4 Eden ifdâl ruslü irsâl kütbü inzâl irşâd ıdlâl
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

5 Veren ömrü zulmet nûru hayrı şerri cennet nârı
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

6 Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

کریمهٔ الهیه قصیده‌سی قونیه داخلنده طوغانحصار قصبه‌سنده عزالدین منظومه‌لرندندر

الله سون سویلیر الله سرن سریلیر الله بیلن بیلنیر الله کورم سویلیر

اللهی سوسوینک سیرایسک سرینک اللهی بیل بیلنیک حق طانین طانیلیر

الله بیلنمکدر ها مرسل اولمقدر ها   الله کورنده دیلده ها اول وجوب بوکلر

الله سویلیه‌می با قرآن اوقونه‌می با   الله آرانه‌می با اثبات حق آره‌نیر

اللهی چوق دوستونی قرآن حدیثده اوینی   اللهی تام طانیان مسلم حمایه‌لنیر

اللهی بیلیه‌نه عالملری سوونه   اللهی استیینه جنتده حور ویریلیر

اللهی بیله‌مین عالم قدیم طانیمین   اللهی آره‌مین زندیقه کیم قاپیلیر

Kerîmiyye-i İlâhiyye Kasîdesi [13]

Müstef'ilün Fe'ilün Müstef'ilün Fe'ilün

1 Allâh seven sevinir Allâh yeren yerinir
Allâh bilen bilinir Allâh kerîm sevilir

2 Allâh'ı sev sevinin yerer isen yerinin
Allâh'ı bil bilinin hak tanıyan tanınır [14]

3 Allâh bilinmeli hâ mürsel uyulmalı hâ
Allâh gözetile hâ evvel vücûb bu gelir

4 Allâh sevilme mi yâ Kur'ân okunma mı yâ
Allâh aranma mı yâ isbât-ı hak aranır

5 Allâh'ı çok düşünen Kur'ân hadîse uyan
Allâh'ı tâm tanıyan Müslim himâyelenir

6 Allâh'ı bir bilene âlimleri sevene
Allâh'ı isteyene cennette hûr verilir

7 Allâh'ı bilemeyen âlem kadîm tanıyan
Allâh'ı aramayan zındîka kim kapılır

13 Konya dâhilinde Doğanhisârî kasabasında İzzeddîn manzûmelerindendir.

14 tanınır: tanılır Y.

اللهی وارمی دین قرآنی دوزمه دین اللهی طانمین جهنمه اتیلیر

اللهه یوق دینه مز اله سز خلق اوله مز اللهی کم بیله مز اللهه قولای بیلیر

اللهه بو عالمی تام خلق ایتدی ویردی نظام اللهه صفاتی تمام عالم حدیث ییقیلیر

اللهه خلقی دلیل قرآن ادل دلیل اللهه اجل جلیل قرآن ییرن صاپدیر

اللهه حمایه ایدر قرآن کفایه ایدر اللهه دال بو اثر البعره دالّه بعیر

اللهی برلکنه دال خلق نظامی دینه اللهه صفتلرنه افعالی دال صاییلیر

اللهده شکی می وار برلکده شبهه می وار اللهه شریکی می وار جاهل مسوزنه بیلیر

اللهه دلائلی چوق توحید شواهدی چوق اللهه نواقصی یوق کم قزشو قویه بیلیر

اللّٰه ایشی بیرن ترفیع و تنزیل ایدن اللّٰه ویرن دالن مؤمن می الداد یلیر

اللّٰه یلوار یلیرنه استنلسه ویریر اللّٰه بزه قاریشیر اللّٰه کم قاریشیر

اللّٰه بزه رسلی کوندردی بیل سبلی اللّٰه رحیم ازلی رندیق رسول می طنیر

اللّٰه محمدنه قرآنی ویردیکنه اللّٰه ملکلرنه منصف نبیه ایتانیر

اللّٰهی دینی بیرن مانع ترقی دین اللّٰه رسله اتن فرعون دکلده نه دیر

اللّٰه رسل سونه تام بش نماز قیلنه اللّٰهجه دین دوتنه دینسز اتار حما ویریر

اللّٰهی رسلی سون احمق می حق اره ین اللّٰه یولنجه کیدن بو بوش قفامی دیینر

اللّٰه رسل سونی سوسومه سومینی اللّٰه اوامرنی دوتن اعانه لنیر

16 Allâh işi bitiren terfî ve tenzîl eden,
Allâh veren ve alan mü'min mi aldatılır

17 Allâh'a yalvarılır ne istenilse verir
Allâh bize karışır Allâh'a kim karışır

18 Allâh bize rusülü gönderdi, bil sübülü
Allâh Rahîm ezelî zındîk resûl mü tanır

19 Allâh Muhammed'ine Kur'ân'ı verdiğine
Allâh meleklerine munsıf nebîh inanır

20 Allâh'ı dîni yeren mâni' terakkî diyen
Allâh'a rusle atan fir'avn değil de nedir

21 Allâh rusül sevene tâm beş namâz kılana
Allâhça dîn tutana dînsiz atar savurur

22 Allâh'ı ruslü seven ahmak mı hak arayan
Allâh yolunca giden bu boş kafa mı denir

23 Allâh rusül seveni sev sevme sevmeyeni
Allâh evâmirini tutan i'ânelenir

اللّه نظر ایده جك قرآنی حفظ ایده جك اللّه نجات ویره جك نصرت بزه یتشیر

اللّه سؤال صوره جق کم نه ایدر بوله جق اللّه وزن قوره جق خلق محشره بریکیر

اللّه محافظمز محمده اویه ریز اللّه کووندیکمز حقه اوین قره نیر

اللّهی جوق سوه ریز حق دینی بوشلمیز اللّه صیغیرز قرآنی بوشلنیلیر

اللّه شکر ایده ریز هر امرنی دوته ریز اللّهی ذکر ایده ریز حق سوزه کم داریلیر

اللّهی واصغیز حق دینی بکجیسیز اللّه عاشقی عز طوغان حصاری فقیر

24 Allâh nazar edecek Kur'ân'ı hıfz edecek
Allâh necât verecek nusret bize yetişir

25 Allâh suâl soracak kim ne eder bulacak
Allâh vezin kuracak halk mahşere birikir

26 Allâh muhafızımız Muhammed'e uyarız
Allâh güvendiğimiz Hakk'a uyan kazanır

27 Allâh'ı çok severiz hak dîni boşlamayız
Allâh'a sığınırız Kur'ân mı boşlanılır

28 Allâh'a şükrederiz her emrini tutarız
Allâh'ı zikr ederiz hak söze kim darılır

29 Allâh'ı vâsıfıyız hak dîni bekçisiyiz
Allâh âşıkı İzz Doğanhisârî fakîr

(آمنا وصدقنا) لا اله الا الله سيدنا محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم
سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر ولا حول ولا قوة الا بالله
العلي العظيم (تكبير) الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد

بو قصیده‌یی اوقویان و دكلیان آخرتده بو اوچ ذكری جلاسی برلكده اجقدن اوقومقلری
چوق مناسبدر بو اوچ ذكری اجقدن اوقومق ایمانی تجدید و تنویر و تقویه و اظهار ایتمش اولور
بو ناظم شیخ العرب دیلمكله معروف اون سنه ازهرده مجاور اولدقدن دورت مولد و قرق قدر زیاده
قصیده‌نك ناظمی قونیه داخلنده طوغانحصاری قصبه‌سنده مدرس بولنان محدث عزالدین
و معراج طوغانحصاری جمله اهل اسلام اخوانه بو قصیده‌نك موجبنجه عمل ایتمكلرینی
و حقدن ایرلممقلرینی وصیت ایدر ما شاء الله بارك الله شو قصیده چوق
كوزلدر التون یازیله یازمغه الیقدر دنیاده امثالی یوقدر الله تعالی‌یی و محمد علیه
الصلاة والسلامی و قرآنی و دینی سون اهل اسلام بو كریمة الالهیه قصیده‌سنی
و بو قصیده‌یه درنده و معناده حقیقتده مناسبت تامه‌سی اولان خیریة
محمدیه قصیده‌سنی چوق سودیلر ایو و ایو و ایكی طبق كاغده یازدیلر خانه‌لرنه
جامع كریمه‌یی چوق خیریه‌یی لوحه‌لر احدیلر جاملرله محافظه ایتدیلر و جیبلرنده
كوزدیردیلر ازبرلدیلر

تاریخ نظم القصیدة الكریمة الالهیه سنه ١٣٤٩

مغز كریمه الهیه قصیده‌سنك خواص مخصوصه‌در

Amennâ ve saddaknâ

Lâ ilâhe illallâh

Seyyidünâ Muhammedün Resûlullâh sallallâhu aleyhi vesellem Sübhânallâhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber

ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm.

(Tekbir) *Allâhu ekber Allâhu ekber lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber Allâhu ekber ve illâhi'l-hamd*

Bu kasîdeyi okuyan ve dinleyen âhirinde bu üç zikri cümlesi birlikte açıktan okumakları çok münâsiptir. Bu üç zikri açıktan okuyan îmânını tecdîd ve tenvîr ve takviye ve izhâr etmiş olur. Bu nâzım Şeyhü'l-Arab denilmekle ma'rûf, on sene Ezher mücâvirlerinden, dört mevlid ve kırktan ziyâde kasîde ve mi'râcü'n-Nebî nâzımı, Konya dâhilinde Doğanhisârî kasabasında müderrisînden muhaddis İzzeddîn-i Doğanhisârî cümle ehl-i İslâm ihvânına bu kasîdenin mûcibince amel etmeklerini ve Hak'tan ayrılmamaklarını vasiyet etti. MâşaAllâh bârekAllâh şu kasîde çok güzeldir, altın yazıyla yazmaya elyaktır, dünyâda emsâli yoktur. Allâh Te'âlâ'yı ve Muhammed aleyhi's-salât ve's-selâmı ve Kur'ân'ı ve dîni seven ehl-i İslâm bu Kerîmiyye-i İlâhiyye Kasîdesini ve bu kasîdeye vezinde ve ma'nâda ve hakîkatte münâsebet-i tâmmesi olan Hayriyye-i Muhammediyye Kasîdesini çok sevdiler. Ayrı ayrı iki tabak kâğıda yazdılar, hânelerine sağa Kerîmiyyeyi, sola Hayriyyeyi levhalar astılar, camlarla muhâfaza ettiler ve habîblerine gönderdiler, ezberlediler.

Târîh-i nazmi'l-Kasîdeti'l-Kerîmiyyeti'l-İlâhiyye 1349 er-Rebî'ü's-sânî 1

مشهود دالدر صانع واردر الله حقدر واربر الله
واربر الله واربر الله واربر الله واربر الله

قرآن مرشد شو نظام شاهد الله واحد بردر الله
بردر الله بردر الله بردر الله بردر الله

علما اره ریز قلی قرق یاره ریز اثبات ایده ریز بیلیز الله
بیلیز الله بیلیز الله بیلیز الله بیلیز الله

بیل برهانی سو قرآنی عالم فانی دائم الله
دائم الله دائم الله دائم الله دائم الله

خلقه بقمق عبرت المق رسله اویمق فرض امر الله
فرض امر الله فرض امر الله فرض امر الله فرض امر الله

Meşhûdiyye-i İlâhiyye Kasîdesi [16]

16'lı hece vezni

1 Meşhûd dâldir Sâni' vardır Allâh haktır var bir Allâh
Var bir Allâh var bir Allâh var bir Allâh var bir Allâh

2 Kur'ân mürşid nizâm şâhid Allâh vâhid birdir Allâh [17]
Birdir Allâh birdir Allâh birdir Allâh birdir Allâh

3 Ulemâ ararız kıl kırk yararız isbât ederiz
Bilnir Allâh bilnir Allâh bilnir Allâh bilnir Allâh [18]

4 Bil bürhânı sev Kur'ân'ı âlem fânî dâ'im Allâh
Dâ'im Allâh dâ'im Allâh dâ'im Allâh dâ'im Allâh

16 Havâssa mahsûsadır.

17 nizâm: şu nizâm Y.

18 Beyit; Ulemâ ararız kılı kırk yararız isbât ederiz bilinir Allâh / Bilinir Allâh bilinir Allâh bilinir Allâh bilinir Allâh şeklindedir, vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

شکرسی احق مثبت سی ادق مثبت درحق حق دین الله
حق دین الله حق دین الله حق دین الله حق دین الله

قادر و علیم ازلی و قدیم ابدی و حکیم باقی الله
باقی الله باقی الله باقی الله باقی الله

اوصاف جلال اوصاف جمال و صفات کمال بولنان الله
الله الله الله الله الله الله الله الله

تقدیر تدبیر تقریر تغییر تقدیم تأخیر ایدن الله
الله الله الله الله الله الله الله الله

5 Halka bakmak ibret almak rusle uymak farz emrullâh

Farz emrullâh farz emrullâh farz emrullâh farz emrullâh

6 Münker mi müsbet mi ehak müsbetdir Hak hak dînullâh [19]

Hak dînullâh hak dînullâh hak dînullâh hak dînullâh

7 Kâdir Alîm Ezelî Kadîm Ebedî Hakîm Bâkî [20]

Bâkî Allâh bâkî Allâh bâkî Allâh bâkî Allâh

8 Evsâf-ı celâl evsâf-ı cemâl ve sıfât-ı kemâl [21]

Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

9 Takdîr tedbîr takrîr tağyîr takdîm te'hîr eden Allâh

Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

19 Münker mi müsbet mi ehak: Münker mi ehak müsbet mi edak Y.

20 Kâdir Alîm Ezelî Kadîm Ebedî Hakîm Bâkî: Kâdir ve Alîm Ezelî ve Kadîm Ebedî ve Hakîm Bâkî Allâh Y.

21 sıfât-ı kemâl: sıfât-ı kemâl bulunan Allâh Y.

رسلی ارسال کتبی انزال ارشاد اضلال ایدن الله
الله الله الله الله الله الله الله الله

دیومز طوغمز هم طوغرمز حی ارادلمز قیوم الله
قیوم الله قیوم الله قیوم الله قیوم الله

کورر ایشیدیر اسراری بیلیر جوق اکر ایدیلیر سویلیر الله
سویلیر الله سویلیر الله سویلیر الله سویلیر الله

جنت نار حق و محاسبه حق و محمد حق بو رسول الله
بو رسول الله بو رسول الله بو رسول الله بو رسول الله

اصل الایمان حقدر قرآن اوقو هر آن بو کلام الله
بو کلام الله بو کلام الله بو کلام الله بو کلام الله

10 Ruslü irsâl kütbü inzâl irşâd ıdlâl eden Allâh

Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

11 Uymaz doğmaz hem doğurmaz Hay'dır ölmez Kayyûm Allâh [22]

Kayyûm Allâh Kayyûm Allâh Kayyûm Allâh Kayyûm Allâh

12 Görür iştir esrâr bilir zikr edilir sevlir Allâh

Sevlir Allâh sevlir Allâh sevlir Allâh sevlir Allâh [23]

13 Cennet nâr hak muhâsebe Muhammed hak Resûlullâh

Resûlullâh Resûlullâh Resûlullâh Resûlullâh [24]

14 Aslu'l-îmân haktır Kur'ân oku her ân Kelâmullâh [25]

Kelâmullâh Kelâmullâh Kelâmullâh Kelâmullâh [26]

22 Uymaz: Uyumaz, vezin zaruretiyle böyle okunmuştur.

23 Beyit; Görür işitir esrârı bilir çok zikr edilir sevilir Allâh / Sevilir Allâh sevilir Allâh sevilir Allâh sevilir Allâh şeklindedir, vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

24 Beyit; Cennet nâr hak ve muhâsebe hak ve Muhammed hak bu Resûlullâh / Bu Resûlullâh bu Resûlullâh bu Resûlullâh bu Resûlullâh şeklindedir, vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

25 Kelâmullâh: bu Kelâmullâh Y.

26 Kelâmullâh Kelâmullâh Kelâmullâh Kelâmullâh: Bu Kelâmullâh bu Kelâmullâh bu Kelâmullâh bu Kelâmullâh Y.

ایتدی رهبان تدقیق اَدیان دیدیلر قرآن حقدر والله
حقدر والله حقدر والله حقدر والله حقدر والله

دینسز یرامز قرآن طانمز الله دیه مز واه دینسزه واه
واه منکره واه واه عارسزه واه ناموسسزه واه ایمانسزه واه

خیری شری ایمان کفری هم یغموری ویرن الله
الله الله الله الله الله الله الله الله

یو بنی هب اهل الاسلامی حفظ ایت یا الله
یارب یا الله یا الله یارب یا الله یا الله

15 Etti ruhbân tedkîk edyân dedi Kur'ân haktır vallâh [27]

Haktır vallâh haktır vallâh haktır vallâh haktır vallâh

16 Dînsiz yarmaz Kur'ân tanmaz Allâh demez vâh dînsiz vâh

Vâh münkir vâh vâh arsız vâh nâmûssuz îmânsıza vâh [28]

17 Hayrı şerri îmân küfrü hem yağmuru veren Allâh

Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

18 Bundan beni hep ehlü'l-İslâm'ı hıfz et yâ [Rab] Allâh

Yâ Rab yâ Allâh yâ Allâh yâ Rab yâ Allâh yâ Allâh

27 dedi: dediler Y.

28 Beyit; Dînsiz yaramaz Kur'ân tanımaz Allâh diyemez vâh dînsize vâh / Vâh münkire vâh vâh arsıza vâh nâmûssuza vâh îmânsıza vâh şeklindedir, vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

موجودیهٔ الهیه قصیده‌سی محدث شیخ العرب محمد عز الدین
ابو سعید ابن محمد الطوغانی حصاری الازهری منظومه‌لرندن بر نجی علیدر

موجود الله حقدر الله بردر الله بردر الله
بردر الله بردر الله بردر الله بردر الله

وار اللهم بر اللهم حق اللهم نه گوزل الله
نه گوزل الله نه گوزل الله نه گوزل الله نه گوزل الله

بخشنده الله یوقدر والله ابحق الله بردر والله
بردر والله بردر والله بردر والله بردر والله

جاهل نه بیلیر علما آره‌یر اثبات ایدیلیر بیلینیر الله
بیلینیر الله بیلینیر الله بیلینیر الله بیلینیر الله

Mevcûdiyye-i İlâhiyye Kasîdesi [29]

16'lı hece vezni [30]

1 Mevcûd Allâh haktır Allâh vardır Allâh birdir Allâh
Birdir Allâh birdir Allâh birdir Allâh birdir Allâh

2 Var Allâhım bir Allâhım Hak Allâhım güzel Allâh
Güzel Allâh güzel Allâh güzel Allâh güzel Allâh [31]

3 Başka Allâh yoktur vallâh ancak Allâh birdir vallâh
Birdir vallâh birdir vallâh birdir vallâh birdir vallâh

4 Câhil ne bilir ulemâ aranır isbât edilir bilinir Allâh
Bilinir Allâh bilinir Allâh bilinir Allâh bilinir Allâh

29 Muhaddis Şeyhü'l-Arab Muhammed İzzeddîn Ebû Sa'îd İbn Muhammed ed-Doğanhisârî el-Ezherî manzûmelerinden birinci a'lâdır.

30 Manzumede 5a-b, 13a, 14a-b, 15a-b mısralarında vezin problemi vardır.

31 Güzel Allâh güzel Allâh güzel Allâh güzel Allâh: Ne güzel Allâh ne güzel Allâh ne güzel Allâh ne güzel Allâh Y.

بیل اللهی حق واللهی دینسز واهی دین حق والله
دین حق والله دین حق والله دین حق والله دین حق والله

ویرن آلن یاپن ییقن یوقدن یرادن یالکز الله
یالکز الله یالکز الله یالکز الله یالکز الله

یلواریله جق حق صیفنه جق هم قورقوله جق قادر الله
قادر الله قادر الله قادر الله قادر الله

اوقودوله جق چوق اوقونه جق حق اویوله جق قرآن والله
قرآن والله قرآن والله قرآن والله قرآن والله

دین اسلام حق هم قرآن حق و محمد حق بو رسول الله
بو رسول الله بو رسول الله بو رسول الله بو رسول الله

5 Bil Allâhı hak vallâhi dînsiz dâhî dîn hak vallâh
Dîn hak vallâh dîn hak vallâh dîn hak vallâh dîn hak vallâh

6 Veren alan yapan yıkan yoktan yartan yalnız Allâh [32]
Yalnız Allâh yalnız Allâh yalnız Allâh yalnız Allâh [33]

7 Yalvaracak sığınacak korkulacak Kâdir Allâh [34]
Kâdir Allâh Kâdir Allâh Kâdir Allâh Kâdir Allâh

8 Okutulcak okunacak uyulacak Kur'ân vallâh [35]
Kur'ân vallâh Kur'ân vallâh Kur'ân vallâh Kur'ân vallâh

9 Dîn İslâm hak hem Kur'ân hak Muhammed hak Resûlullâh [36]
Resûlullâh Resûlullâh Resûlullâh Resûlullâh [37]

32 yartan: yaratan, vezin gereği böyle okunmuştur.

33 Yalnız Allâh: Yalınız Allâh Y.

34 Yalvaracak sığınacak korkulacak Kâdir Allâh: Yalvarılacak Hak sığınılacak hem korkulacak Kâdir Allâh Y.

35 Okutulcak okunacak uyulacak Kur'ân vallâh: Okutulacak çok okunacak Hak uyulacak Kur'ân vallâh Y.

36 Muhammed hak Resûlullâh: ve Muhammed hak bu Resûlullâh Y.

37 Resûlullâh: Bu Resûlullâh Y.

حق اخرى حق جنت نار حق ومحاسبه حق صوره جق الله
صوره جق الله صوره جق الله صوره جق الله صوره جق الله

محشر اوله جق خلق طويلنه جق ايدن بوله جق بوله جق والله
بوله جق والله بوله جق والله بوله جق والله بوله جق والله

اسلام دينم قرآن كتابم ومحمديم ربم الله
ربم الله ربم الله ربم الله ربم الله

دينسز اوله مز دينسز يرامز قرآن طانمز واه دينسزه واه
واه عارسزه واه ناموسسزه واه ايمانسزه واه انصافسزه واه

دينسز سكران دينه دوشان دينسزده نشان ديه مز الله
الله ديه مز الله ديه مز الله ديه مز ديه مز الله

10 Hak uhrâ hak cennet nâr hak muhâsebe sorcak Allâh [38]
Sorcak Allâh sorcak Allâh sorcak Allâh sorcak Allâh [39]

11 Mahşer olcak halk toplancak eden bulcak bulcak vallâh
Bulcak vallâh bulcak vallâh bulcak vallâh bulcak vallâh[40]

12 İslâm dînim Kur'ân kitâbım Muhammed nebîm Rabbim Allâh
Rabbim Allâh Rabbim Allâh Rabbim Allâh Rabbim Allâh

13 Dînsiz olamaz dînsiz yaramaz Kur'ân tanımaz vâh dînsize vâh
Vâh dînsize vâh nâmûssuza vâh îmânsıza vâh insâfsıza vâh

14 Dînsiz sekrân dîne düşmân dînsizde nişân diyemez Allâh
Diyemez Allâh diyemez Allâh diyemez Allâh diyemez Allâh

38 muhasebe sorcak Allâh: ve muhasebe hak soracak Allâh Y.

39 Sorcak Allâh: Soracak Allâh Y.

40 Beyit; Mahşer olacak halk toplanacak eden bulacak bulacak vallâh/Bulacak vallâh bulacak vallâh bulacak vallâh bulacak vallâh şeklindedir, vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

شهدی موجود بشور ملیون اهل الاسلام دیرز الله

الله الله الله الله الله الله الله

بوعزة الدبنه هب اهل الاسلامه رحم ایت یا الله

یارب یا الله یا الله یارب یا الله یا الله

15 Şimdi mevcûd beş yüz milyon ehlü'l-İslâm deriz vallâh
Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh Allâh

16 Bu İzzeddîn'e hep ehl-i İslâm'a rahm et yâ Allâh
Yâ Rab yâ Allâh yâ Allâh yâ Rab yâ Allâh yâ Allâh

KUR'ÂN-I KERÎM

بسم الله الرحمن الرحيم

أسماء سور القرآن

سُوَرُ القرآن نوز ايون درت در فاتحه بقره عمران نسا

مائده انعام اعراف انفال توبه يونس هود يوسف جها

رعد ابراهيم حجر نحل اسرا كهف مريم طه

انبيا حج مؤمنون نور فرقان شعرا نمل قصصا

عنكبوت روم لقمان سجده احزاب سبأ فاطر درها

يا سين صافات حماد زمر مؤمن فصلت در شورى

Bismillâhirrahmânirrahîm

Esmâ-i Suveri'l-Kur'ân [41]

1 Suverü'l-Kur'ân yüz on dörttür
Fâtiha Bakara İmrân Nisâ

2 Mâ'ide En'âm A'râf Enfâl
Tevbe Yûnus Hûd ve Yûsuf hâ

3 Ra'd [u] İbrâhîm [ü] Hicr [u] Nahl
İsrâ [vü] Kehf [ü] Meryem Tâ-Hâ

4 Enbiyâ Hacc [u] Mü'minûn Nûr
Furkân Şu'arâ Neml Kasas [hâ]

5 Ankebût Rûm [u] Lokmân Secde
Ahzâb [u] Sebe' Fâtır'dır hâ

6 Yâ-Sîn [u] Sâffât Sâd u Zümer
Mü'min [u] Fussilet'tir Şûrâ

41 Şairin; Vezni sekiz kere fa'lün'dür demesine rağmen şiir bu kalıba uymamaktadır. 9'lu hece vezniyle yazıldığı kabul edilirse 1b ve 12b mısraları problemlidir.

زخرف دخان جاثیه احقاف و محمد فتح حجرات‌ها

قاف ذاریات طور والنجم قمر رحمن واقعه حدید ها

و مجادله حشر ممتحنه صف جمعه و منافق ها

و تغابن در و طلاق تحریم ملک نون الحاقه معارج ها

نوح جن مزمل مدثر و قیامه انسان مرسل ها

و نبا نازع و عبس تکویر انفطار مطففین ها

انشقاق بروج طارق اعلی الغاشیه فجر بلد شمسا

7 Zuhruf Duhân Câsiye Ahkâf
Ve Muhammed Feth Hucurât hâ

8 Kâf Zâriyât Tûr ve'n-Necm Kamer
Rahmân [u] Vâkı'a Hadîd hâ

9 Mücâdele Haşr Mümtehine
Saf Cum'a ve Münâfıkûn hâ

10 Tegâbun'dur ve Talâk Tahrîm
Mülk Nûn el-Hâkka Me'âric hâ

11 Nûh Cin Müzzemmil [u] Müddessir
Kıyâme İnsân Mürselât hâ [42]

12 Nebe' Nâzi'ât ve Abese
Tekvîr İnfitâr Mutaffifîn hâ

13 İnşikâk Burûc Târık A'lâ
El-Gâşiye Fecr Beled Şemsâ

42 Kıyâme: Ve Kıyâme Y.

والليل وضحی والم نشرح والتین علق قدر درها

البینہ زلزال والعادیات قارعہ وتکاثر عصر وھا

ھمزہ فیل وقریش ماعون کوثر کافرون نصر وھا

تبت اخلاص وفلق ناس تمام

14 Ve'l-Leyl ve'd-Duhâ Elem neşrah
Ve't-Tîn u Alak Kadrun'dur hâ

15 Beyyine Zilzâl ve'l-Âdiye [43]
Kâri'a ve't-Tekâsür Asr hâ

16 Hümeze Fîl ü Kureyş Mâ'ûn
Kevserun Kâfirûn Nasrun hâ

17 Tebbet İhlâs [u] Felak Nâs tâm

43 Beyyine: el-Beyyine Y.

اسماء سور القرآن قصیده‌سنك شرحیدر

بسم الله الرحمن الرحیم و کتب احادیثك

بو حقیر حقیر ..... دیرمکه کتب تفسیرلردن و کتب قرائتلك
معتبرلرندن و بالخصوص اتقان سیوطیدن اخذ ایدرك
قرآن کریمك فضائلنی دلائلنی تقسیماتنی مختلف

الاوزانده بیك طقوز نوع وزنلی قصیده‌لرده بیان
ایتمك مراد ایتدم قرآنه متعلقه آیات قرآنیه‌دن بش
یوزدن زیاده احادیث نبویه جمع ایتدم حمد اولسون
الله تعالینك اذنیله سوره‌لرك اسملرینی اوتوز ایکی
بیته نظم ایتدم لکن بعض سوره‌لرك اسمی تغییر اولنمدقجه
وزنه موافق گلمدی وزنی سکز کره فعلن در لکن
بعضا علت عارضه اولور وزن تغییر ایدر علم عروض [illegible]
ماسکه اولدیغی جوازی ویردیکی نظمله اکثر اسماء
سور یوزده یکرمیسی مکمل مرتبه و بعض اسملر
(جزئی)

جزئی تغییر ایله بعض ساکن ایتمکله و یا حرکه ویرمکله و یا تنوین
ویرمکله نظم اولنمه تغییر اولنان اسملرینی تصحیح
و اصل اسمی شرح مقامنده ذکر ایتدم قرآن یوز اون
درت سوره‌در سوره‌لرك بعضیسنك متعدد اسملری
واردر لکن سوره‌لرك کتب معتبرده ذکر اولنان
مشهور اسملری شونلردر فاتحه بقره آل عمران
نساء مائده انعام اعراف انفال توبه یونس هود
یوسف رعد ابراهیم حجر نحل اسرا کهف مریم طه
انبیا حج مؤمنون نور فرقان شعرا نمل قصص

Esmâ-i Suveri'l-Kur'ân Kasîdesi'nin Şerhidir

Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu fakîr [u] hakîr derim ki kütüb-i tefsîrin ve kütüb-i ehâdîsin ve kütüb-i kırâ'atin mu'teberâtından ve bi'l-husûs *İtkân-ı Suyûtî*'den ahz ederek Kur'ân-ı Kerîm'in fezâ'ilini ve lüzûmlu taksîmâtını muhtelifü'l-evzânda ya'nî dokuz nev' vezinli kasîdelerde beyân etmek murâd ettim. Kur'ân'a müte'allık âyât-ı Kur'âniyye ve beş yüzden ziyâde ehâdis-i nebeviyyeyi cem' ettim. Şimdilik Allah Te'âlâ'nın izniyle sûrelerin isimlerini on yedi beyitte nazm ettim, lâkin bazı sûrelerin ismi tağyîr olunmadıkça vezne muvâfık gelmedi. Vezni sekiz kere fa'lün'dür. Lâkin buna illet-i ârıza olur, vezni tağyîr eder. İlm-i arûzun müsâ'id olduğu ve cevâz verdiği nazımla ekser esmâ'ü's-suver bozulmaksızın mümkin mertebe ve ba'zı isimler cüz'i tağyîr ile ya'nî sâkin etmekle veya hareke vermekle veya tenvin vermekle nazm olundu. Tağyîr olunan isimleri tashîh ve asıl ismi şerh makâmında zikr ettim. Kur'ân yüz on dört sûredir. Sûrelerin ba'zısının müte'addit isimleri vardır. Lâkin sûrelerin kütüb-i mu'teberâtta zikr olunan meşhûr isimleri şunlardır: Fâtiha, Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ, Mâ'ide, En'âm, A'râf, Enfâl, Tevbe, Yûnus, Hûd, Yûsuf, Ra'd, İbrâhîm, Hicr, Nahl, İsrâ, Kehf, Meryem, Tâ-Hâ, Enbiyâ, Hac, Mü'minûn, Nûr, Furkân, Şu'arâ, Neml, Kasas …

PEYGAMBERLER

بسم الله الرحمن الرحيم

منظومة اسماء الرسل عليهم الصلاة والسلام على ترتيبهم
نظم شيخ العرب عز الدين الطرغان حصاري الازهري

در رسل آدم ادريس نوح هود صالح لوط ابراهيم ذو الجود

اسماعيل اسحق يعقوبهم يوسف شعيب در موسى هم

هرون داود سليمان در ايوب ذو الكفل ويونس در

الياس اليسع زكريا در يحيى عيسى ومحمد در

بو يكرمى بش قرانده در بو ترتيبه اجماع وار در

ومحمد نوح ابراهيمى موسى عيسى دى اولو العزم

لقمان وعزير ذو القرنين ده شبهه وار در بو اوجده

يا نبى لرمى يا ولى لرمى يوقدر برهانه قطعى جزمى

تاريخ تبييض ١٢٤١ ذو الحجه ٢٥

Bismillâhirrahmânirrahîm

Manzûme-i Esmâ'i'r-Rusül Aleyhime's-salât ve's-selâm alâ-tertîbihim [44]

9'lu hece vezni [45]

1 Ve rusül Âdem İdrîs Nûh Hûd
Sâlih Lût İbrâhîm-i zü'l-cûd

2 İsmâ'îl [ve] İshak Ya'kûb hem
Yûsuf ve Şuayb'dır Mûsâ hem

3 Hârûn Dâvûd ve Süleymân'dır
Eyyûb Zü'l-Kıfli ve Yûnus'dur

4 İlyâs Elyesa' Zekeriyyâ'dır
Yahyâ Îsâ ve Muhammed'dir

5 Bu yigirmi beş Kur'ân'dadır
Bu tertîbe icmâ' vardır

6 Ve Muhammed Nûh İbrâhîm'i
Mûsâ Îsâ de ulü'l-azmi

7 Lokmân ve Uzeyr Zü'l-karneyn'de
Şüphe vardır bu üçünde

8 Yâ nebîler ya velîler mi [46]
Yoktur bürhân-ı kat'î cezmî

Târîh-i nazm: H. 1335 / [M. 1916-7]

44 Nazm-ı Şeyhü'l-Arab İzzeddînü'd-Doğanhisârî el-Ezherî.

45 4a, 5b, 7b mısraları vezne uymamaktadır.

46 nebîler: nebîler mi Y.

Hz. MUHAMMED

(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)

بسم الله الرحمن الرحيم

القصيدة العشقية البائية نظم شيخ العرب عز الدين الطوعان حصادي الازهري

قد عاشقنا لمحمدنا هو سيدنا سامي الرتب

هو ذو العلم هادي الامم مولي النعم أزكى النسب

كنز الكرم بحر الحكم مجلي الظلم ماحي الكرب

وهدى شاف بر كاف نور واف تاج الادب

هو ذو تاج وذو معراج غوث منجي اعلى الحسب

وتوسلنا فتشرفنا بمحمدنا عين الحدب

واشتاقله واشتاقله قد واصله شيخ العرب

Resûliyye-i Muhammediyye Kasîdesi [58]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1 Muhammed hak Resûlüm dedi Allâh
Muhammed dîni hak dîn dedi Allâh

2 Muhammed'i bize gönderdi Allâh
Muhammed ümmetiyiz biz de vallâh

3 Muhammed'i bize sevdirdi Allâh
Muhammed'e bizi sevdirdi Allâh

4 Muhammed'e inanın dedi Allâh
Muhammed hakka uyun dedi Allâh

5 Muhammed'e inandık biz de vallâh
Muhammed hakka uyduk biz de vallâh

6 Muhammed Ahmed'in maksûdu Allâh
Muhammed Ahmed'in matlûbu Allâh

7 Muhammed her resûlün zikri Allâh
Muhammed her nebînin fikri Allâh

58 Muhaddis Şeyhü'l-Arab Muhammed İzzeddîn-i Doğanhisârî el-Ezherî manzûmelerindendir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Mukaddimetü'l-Mevâlidi'l-Erba'ati'l-Kübrâ [76]

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Konya İstanbul Mısır Şâm Mekke'de
Hem Medîne Kuds ü sâir beldede

2 Avn-i Hak'la ilmi tahsîl eyledim
Çok kitâb tasnîf ve tedrîs eyledim

3 Her ulûmdan her ma'âriften murâd
Hem de Kur'ân'dan hadîsten müstefâd

4 Asl-ı a'zam her fezâ'il efdali
Gâyetü'l-gâyât kemâlât ekmeli

5 Eylemek Rabbe Resûl'e bi'd-devâm
Tâm muhabbet tâm itâat ve's-selâm

6 Kim Muhammed ile Allâh'ı sever
Onu Allâh hem Muhammed çok sever

7 Bunlara eden muhabbet hürmeti
Buldu îmânda halâvet lezzeti

76 Nazmu İzzeddîn ed-Doğanhisârî el-Ezherî.

Fasl-ı Sabi [81]

Fezâ'ilü'l-mevlid beyânındadır [82]

136 Mevlid'in fazlı sevâbı hükmünü
Edeyim nâsa beyân ma'nâsını

137 Cum'a isneyn gecesi mahsûs değil
Hem rebî'ler iki aya hâs değil

138 Yaz ve kış her ay ve gündüz gecede
Okunur câmi ve hâne bahçede

139 Hiç şekersiz deme şerbetsiz deme
Hiç yemeksiz dinlemem boşa deme

140 Okumaktan maksat eğlenmek değil
Hem şeker şerbet yemek içmek değil

141 Her bilâdda okunur kable't-ta'âm
Tok iken hiç okutulmaz ve's-selâm

142 Okuyamaz dinleyemez tok olan
Lezzeti bulur amelde aç olan

81 Fasl-ı Sâmin: Fasl-ı Sâbi' Y.

82 Başlığın devamı: li'ş-Şeyh İzzeddîn ed-Doğanhisârî el-Ezherî el-med'ûv Şeyhü'l-Arab

56 Okudu orada Cebrâ'îl ezân
Hem ikâmet etti Mîkâ'îl hemân

57 Dedi Cibrîl yâ Muhammed bedr-i tâm
Geç namâz kıldır bize sensin imâm

58 Mustafâ'ya cem' olan hep uydular
İki rek'atli namâzı kıldılar

59 Verdi Cebrâ'îl iki kâse biri
Süt leben dolmuş şuruptur âhiri

60 Yâ Muhammed iç birini söyledi
Nûr Muhammed ihtiyâr etti süti

61 Dedi Cibrîl hayrı ettin ihtiyâr
Ümmetin azmaz eder dînde karâr

62 Âh makarru'l-enbiyâdır Kuds ü Şâm
Çok su bağ bahçe havâ güzel tamâm

63 Hak Muhammed hak bu Kur'ân de tamâm
Eyle tevhîd cennete gir ve's-selâm

Âmennâ ve saddaknâ
Lâ ilâhe illallâh
Seyyidünâ Muhammedün Resûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem
Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ
Muhammedin ve alâ âl-i Seyyidinâ Muhammed